

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»**

РОЖЕЛЮК ВІКТОРІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 657.221:631.145

**ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ З ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ**

08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Національному науковому центрі «Інститут аграрної економіки» Національної академії аграрних наук України

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор,
академік НААН
Гладій Михайло Васильович,
Інститут розведення і генетики тварин
імені М.В. Зубця Національної академії
аграрних наук України, директор

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Кузнецова Світлана Анатоліївна,
Приватний вищий навчальний заклад
«Дніпропетровський університет
імені Альфреда Нобеля»,
завідувач кафедри міжнародних фінансів,
обліку та оподаткування

доктор економічних наук, професор
Левицька Світлана Олексіївна,
Національний університет водного
господарства та природокористування,
професор кафедри обліку та аудиту

доктор економічних наук, професор
Ткаченко Надія Марківна,
Національний університет
харчових технологій,
професор кафедри обліку і аудиту

Захист дисертації відбудеться «16» березня 2016 року о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.350.02 в Національному науковому центрі «Інститут аграрної економіки» за адресою: 03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10, конференц-зал, 3-й поверх, к. 317.

Із дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» за адресою: 03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10, 2-й поверх, к. 212.

Автореферат розісланий «12» лютого 2016 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Є. Ю. Попко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Діяльність підприємств із переробки сільськогосподарської продукції є стратегічно важливою складовою для забезпечення функціонування суспільства в сучасних умовах нестабільності ринкового середовища України. Зниження обсягів виробництва та частки переробної промисловості у ВВП України за 2014 р. до 11,4 % порівняно з 19,9 % у 2007 р., а також валової доданої вартості до 15 млрд. грн. порівняно з 27,4 млрд. грн. підтверджує необхідність удосконалення управлінських механізмів та підвищення якості їхньої інформаційної складової, базовою основою якої є бухгалтерський облік. В умовах кризових явищ, притаманних сучасній ринковій економіці, динамічного посилення конкуренції, удосконалення технологій, зростання ресурсного дефіциту сільськогосподарської продукції в Україні та активної імплементації міжнародних і європейських вимог щодо його організації посилюється потреба в розвитку нових наукових облікових доктрин. Ускладнення процесу управління у переробних галузях вимагає комплексного підходу щодо організації бухгалтерського обліку в діяльності підприємств із переробки сільськогосподарської продукції відповідно до концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектора економіки на період до 2020 року, євроінтеграційних процесів та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Теоретико-методологічні концепції розвитку організації бухгалтерського обліку в контексті його реформування, адаптації до міжнародних стандартів, посилення відповідності до сучасних вимог системи управління, у тому числі шляхом автоматизації, формування нової моделі бухгалтерського обліку, стали основою досліджень зарубіжних та вітчизняних науковців і практиків. Серед них – П. С. Безруких, Н. М. Бондаренко, Ф. Ф. Бутинець, М. Ф. Ван Бреда, О. П. Войналович, П. І. Гайдуцький, А. М. Герасимович, Е. К. Гільде, С. Ф. Голов, З. В. Гуцайлюк, Т. В. Давидюк, М. Я. Дем'яненко, В. А. Дерій, А. А. Додонов, І. І. Ємець, В. М. Жук, А. Г. Завгородній, З. В. Задорожний, С. В. Івахненко, В. Б. Івашкевич, М. Ю. Карпушенко, М. Д. Корінько, В. М. Костюченко, С. А. Кузнецова, В. О. Ластовецький, С. О. Левицька, В. С. Лень, Л. Г. Ловінська, М. Р. Лучко, В. Ф. Максимова, Н. М. Малюга, М. А. Малюта, І. С. Мацкевічус, В. І. Митрофанов, В. Б. Моссаковський, Н. А. Остап'юк, В. І. Отенко, О. М. Петрук, А. А. Пилипенко, М. С. Пушкар, П. Т. Саблук, Т. М. Сльозко, В. В. Сопко, І. Б. Стефанюк, Н. М. Ткаченко, І. Л. Томашевська, Е. С. Хендріксен, П. Я. Хомин, Л. В. Чижевська, В. Г. Швець, В. А. Шпак та ін.

Разом із тим, що проблеми удосконалення організації бухгалтерського обліку з позиції врахування специфіки діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції та відповідного удосконалення структури обліково-аналітичного забезпечення управління шляхом активізації використання організаційних важелів, у тому числі із застосуванням інноваційних техніко-технологічних досягнень, ще не були предметом наукових досліджень. Крім того, недостатньо уваги приділено проблемам оцінки організаційних заходів щодо позиціонування їх впливу на оптимізацію використання знань і робочого часу облікових працівників, вимог до їх кваліфікації та загальних результатів діяльності

підприємств із переробки сільськогосподарської продукції загалом, що зумовлює актуальність обраної теми наукового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» за темою «Розробка науково-методологічні засади обліково-аудиторського забезпечення конкурентоспроможного аграрного виробництва» (номер державної реєстрації 0111U000207), де дисертантом обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку на переробних підприємствах; Тернопільського національного економічного університету за темами «Формування інтелектуальної системи обліку для ринкового середовища» (номер державної реєстрації 0106U000524), де запропоновано науково-практичні рекомендації щодо вирішення проблем створення ефективної інтегрованої підсистеми бухгалтерського обліку на переробних підприємствах, та «Модернізація бухгалтерського обліку в бюджетній та соціальній сфері» (номер державної реєстрації 0110U008611), – розроблено пропозиції до розділу «Модернізація системи обліку АПК України в умовах ринку».

Мета і завдання дослідження. Мета наукового дослідження полягає у вирішенні проблеми формування ефективної системи організації бухгалтерського обліку діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції через розвиток теоретико-методологічних засад відповідно до сучасних запитів управління, пов'язаних із представленням даних та облікової інформації для його потреб.

Вказана мета передбачає виконання таких завдань:

- розкрити особливості інформаційної економіки з позиції її впливу на організацію бухгалтерського обліку загалом і в підприємствах з переробки сільськогосподарської сировини зокрема з метою обґрунтування практичних дій щодо реалізації напрямів удосконалення її складових відповідно до потреб сучасного менеджменту;

- уточнити економічний зміст та трактування поняття «організація бухгалтерського обліку» в умовах інформаційної економіки й зміни управлінської парадигми;

- окреслити необхідність трансформації завдань і вимог до організації бухгалтерського обліку в умовах обмеженості ресурсів, функціонування в суспільстві знань, орієнтації на європейські й міжнародні стандарти;

- обґрунтувати нові складові організації бухгалтерського обліку діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції з урахуванням специфіки галузі, сучасних запитів управління різних рівнів, стану технічного забезпечення відображення облікової інформації та можливостей новітніх інформаційних технологій;

- розвинути теоретико-методологічні основи нормативно-правового забезпечення організації обліку діяльності підприємств із переробки сільськогосподарської продукції та розробити на цій основі відповідний стандарт і рекомендації;

- критично оцінити сучасні форми організації бухгалтерського обліку діяльності підприємств із переробки сільськогосподарської продукції, критерії їх

вибору, виявити й ідентифікувати напрями їх системного удосконалення відповідно до управлінських запитів, наявних умов і можливостей;

- поглибити методологічні й організаційні основи бухгалтерського обліку щодо процесу переробки сільськогосподарської продукції з урахуванням потреби їх упорядкування відповідно до сучасної концепції управління та її компонентів;

- розкрити теоретичні засади формування альтернатив у питаннях організації обліку витрат операційної діяльності переробних підприємств та її оптимізації на основі теорії раціональних очікувань;

- побудувати модель організації бухгалтерського обліку витрат, орієнтовану на їх економічно обґрунтовану мінімізацію, із використанням методів оптимізації;

- визначити об'єктивність процесу трансформації контрольної функції бухгалтерського обліку та розвинути організаційні засади її удосконалення у переробних підприємствах;

- поглибити сутнісні характеристики облікового персоналу підприємства в контексті сучасних вимог роботодавців і позиціонування як об'єкта бухгалтерського обліку та розвинути методологічні засади його оцінки;

- ідентифікувати критерії та обґрунтувати можливості удосконалення на їх основі системи оцінки фахового рівня бухгалтерських працівників, конкретизувати зміст професійно-етичних якостей бухгалтерів та види відповідальності головних бухгалтерів підприємств;

- удосконалити концепцію гармонізації бухгалтерського обліку в Україні відповідно до вимог міжнародних стандартів і побудувати керуючий алгоритм її реалізації;

- визначити тенденції розвитку методологічних та організаційних основ інтеграції облікових систем, трансформації форм бухгалтерського обліку в зарубіжних країнах з метою формування етапів розвитку та реалізації комплексного підходу до організації бухгалтерського обліку в Україні.

Об'єктом дослідження є процес діяльності підприємства з переробки сільськогосподарської продукції в умовах інформаційної економіки та суспільства знань.

Предмет дослідження – організація бухгалтерського обліку діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції та теоретико-методологічні засади її удосконалення.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є визначальні положення сучасної економічної та інших теорій, зокрема неінституціоналізм і теорія раціонального очікування. Теоретичні узагальнення і аргументація авторських висновків ґрунтуються на використанні таких методів дослідження: абстрагування – при обґрунтуванні структурної схеми організації бухгалтерського обліку витрат підприємств з переробки сільськогосподарської продукції на базі графів; логіко-гносеологічних і семантичних – для визначення та поглиблення термінологічного апарату, зокрема обліково-економічного поняття «організації бухгалтерського обліку»; статистичних – для обґрунтування потреби в удосконаленні обліку як інформаційної бази управління та побудови моделі організації бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності, орієнтованої на їх економічно обґрунтовану мінімізацію; порівняння – для визначення рівня

розвиненості законодавства у сфері регулювання питань організації бухгалтерського обліку і професійної діяльності, підготовки кадрів та вироблення рекомендацій щодо їх удосконалення; аналізу та синтезу – для обґрунтування трансформації завдань, вимог і розвитку теоретичних засад формування альтернатив організації бухгалтерського обліку, ідентифікації критеріїв оцінки бухгалтерських працівників; конкретизації, індукції і дедукції – щодо уточнення сутності та змісту понять «інформація», «дані», «знання» тощо і дослідження облікового персоналу як суб'єкта й об'єкта бухгалтерського обліку; спостереження – з метою здійснення критичної оцінки сучасних форм бухгалтерського обліку, розвитку наявних уявлень про професійну діяльність бухгалтера та поглиблення їх характеристик. Історичні та логічні методи слугували для обґрунтування практичних кроків щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції.

Інформаційною базою дослідження стали офіційні дані Міністерства аграрної політики та продовольства України, Головного управління статистики та Головного управління агропромислового розвитку Тернопільської області, Головного управління економіки Тернопільської обласної державної адміністрації, нормативні та законодавчі акти України, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, праці вітчизняних та зарубіжних учених з питань організації і ведення бухгалтерського обліку, дані спеціалізованих періодичних, електронних видань та інші джерела.

Наукова новизна одержаних результатів дисертації полягає в розвитку теоретичних, розробці методологічних та організаційних положень і практичних пропозицій щодо питань удосконалення організації бухгалтерського обліку діяльності підприємств із переробки сільськогосподарської продукції в умовах інформаційної економіки на основі врахування потреб різних рівнів управління в інформації з метою прийняття рішень, здатних забезпечити оптимізацію господарської системи. У процесі наукового дослідження із вирішення проблем організації інтегрованої системи бухгалтерського обліку діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції автором одержані результати, які є особистим надбанням й виносяться на захист:

вперше:

– запропоновано теоретико-методологічні основи нормативно-правового забезпечення організації бухгалтерського обліку, пов'язані із становленням залежності методологічних принципів організації теорії і практики бухгалтерського обліку від економічних умов і запитів системи управління до якості й складу інформаційної бази, а також впливу на них базових постулатів сучасних наукових теорій, зокрема неінституціональної та вимог ринків продовольства Європейського союзу, що дозволило розробити положення стандарт «Організація бухгалтерського обліку суб'єкта діяльності» та Наказ про облікову політику з додатком «Вибір альтернативних підходів до організації та ведення бухгалтерського обліку»;

– побудовано модель організації бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, орієнтовану на їх економічно обґрунтовану мінімізацію, яка базується на застосуванні сучасних обліково-аналітичних методів і посиленні контрольної функції обліку через використання технічних та компетентісних можливостей облікового персоналу;

– теоретично обґрунтовано та описано етапи розвитку комплексного підходу до організації бухгалтерського обліку в частині формування цілісної облікової системи, орієнтованої на обслуговування запитів управлінських працівників підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, що дозволяє оптимально адаптувати організацію бухгалтерського обліку до наявної специфіки та умов їх функціонування;

– доведено практичну необхідність визначення результативності бухгалтерського обліку та оцінки його як продукту праці, що залежить від організації облікового процесу, одержання позитивного кінцевого результату, яке ґрунтується на засадах розвитку організації бухгалтерського обліку підприємств з переробки сільськогосподарської продукції через формулювання підходу до оцінки вихідних умов на базі рекомендованих критеріїв, узагальнення наявних запитів щодо змісту та часу надання інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, та алгоритмізацію адміністрування процесів формування обліково-аналітичного забезпечення, у тому числі з використанням віддаленого доступу опрацювання інформації;

удосконалено:

– суть та визначення поняття «організація бухгалтерського обліку», що відповідає сучасним умовам функціонування суб'єктів, які займаються переробкою сільськогосподарської сировини та уможливорює розширення складових організації, що сприяє підвищенню рівня якості, оперативності й ефективності інформаційного забезпечення управління діяльністю;

– перелік складових організації бухгалтерського обліку шляхом виокремлення оцінки її ефективності та організації архівування й збереження облікової інформації і даних, доповнення організації забезпечення бухгалтерського обліку моделлю організації рівнів нормативно-правового регулювання, яка серед інших включає галузеві й внутрішні стандарти, організацію технології облікового процесу – компетентностями персоналу, теоретичне обґрунтування позиціонування облікових фахівців як об'єкта обліку та документальне забезпечення його відображення в сучасних умовах функціонування суб'єктів з переробки сільськогосподарської продукції, що сприяє врахуванню вимог системи управління при реалізації та формуванні більш ефективної організації бухгалтерського обліку і має позитивний вплив на результати господарської діяльності;

– теоретико-методологічні та організаційні основи бухгалтерського обліку виробничого процесу підприємств з переробки сільськогосподарської продукції на базі врахування спільних рис, а також особливостей технологічних процесів переробки, які полягають у формуванні підходу до обґрунтування доцільності застосування конкретного методу бухгалтерського обліку витрат і його гнучкої адаптації до виробничої специфіки, розробці організаційної структури бухгалтерського обліку, орієнтованої на зростання концептуальних навичок облікових працівників та їх саморозвиток у напрямі формування та реалізації галузевої спеціалізації при вирішенні облікових завдань, що сприяють формуванню цілісної системи бухгалтерського обліку;

– підхід до організації відображення витрат операційної діяльності в системі бухгалтерського обліку, необхідний для задоволення внутрішніх управлінських

запитів і побудови оптимізаційних моделей діяльності, відповідно до теорії раціональних очікувань, що дозволяє уникати ризиків і непродуктивних втрат;

– підхід до організації нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку через удосконалення трудоресурсної складової на основі обґрунтування системи оцінки облікових працівників на засадах запропонованих критеріїв, які враховують сучасні вимоги до їх професійних і особистісних якостей, стан розвитку відповідних оцінних інституцій, базуються на принципах неінституціоналізму й трансакційного підходу та забезпечують підвищення якості і посилення відповідальності фахівців з бухгалтерського обліку, особливо головного бухгалтера;

набули подальшого розвитку:

– позиціонування організації бухгалтерського обліку загалом і організації бухгалтерського обліку діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції зокрема в умовах інформаційної економіки та критеріїв, які слугують основою встановлення можливостей оптимізації їх структурованості й підвищення ефективності, що дає змогу на етапі планування формувати цілісну та високопродуктивну модель бухгалтерського обліку, здатну максимально задовольняти запити зацікавлених користувачів в облікових даних та інформації для прийняття рішень;

– теоретичне обґрунтування трансформації завдань організації бухгалтерського обліку в умовах інформаційної економіки та глобального обмеження ресурсів у частині посилення можливостей використання творчого й наукового потенціалу облікових працівників і надання інформації, що задовольняє потребу формування оптимізаційних моделей, а також засади оптимізації самої організації бухгалтерського обліку через уточнення вимог до результатів діяльності та рівня інформаційної безпеки, що сприятиме підвищенню не лише якісних параметрів облікових даних, а й ефективності функціонування цієї системи загалом;

– теоретичне обґрунтування розвитку комбінованої форми організації бухгалтерського обліку підприємств із переробки сільськогосподарської продукції шляхом формулювання підходу до оцінки вихідних умов на базі рекомендованих критеріїв, узагальнення наявних запитів щодо змісту та часу надання інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, та алгоритмізацію адміністрування процесів формування облікового забезпечення, у тому числі з використанням віддаленого доступу опрацювання інформації;

– обґрунтування трансформації сутнісного призначення та позиціонування контрольної функції бухгалтерського обліку через призму застосування її оцінки на засадах багатокритеріальної теорії корисності, що дає змогу попередити нераціональне використання робочого часу облікових працівників на здійснення бухгалтерського контролю у місцях з мінімальним ризиком допущення помилок і зловживань й спрямувати їх контрольні дії на господарські операції з максимальним ризиком, а також на забезпечення миттєвого реагування для недопущення втрат і неефективних витрат;

– теоретичні, організаційні та практичні функції ідентифікації облікового персоналу з позиції потреби його відображення як інтелектуального капіталу (за наявності відповідних підстав) та прав суб'єкта господарювання на нього, а також обґрунтування доцільності уточнення посадових обов'язків облікових працівників в

умовах трансформації бухгалтерського обліку відповідно до вимог системи управління;

– концепція гармонізації бухгалтерського обліку в Україні з міжнародними вимогами через побудову керуючого алгоритму її реалізації, в основу якого покладено сім етапів, що охоплюють процес гармонізації від її популяризації до подальшого розвитку після закінчення процесу реалізації, що уможливило систематизацію усіх процесів і логічну послідовність вирішення цього складного завдання подолання організаційних проблем макро- і мікрорівня.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці основних напрямів та практичних рекомендацій щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку на переробних підприємствах, що сприятиме підвищенню його аналітичності та оперативності в управлінській діяльності. Основні теоретичні, методологічні та організаційно-практичні положення дослідження доведені до рівня конкретних розробок та пропозицій, які можуть бути використані на загальнодержавному й регіональному рівнях суб'єктами господарювання та вищими навчальними закладами:

на загальнодержавному рівні: Міністерством аграрної політики та продовольства України (довідка №37-19-15/ 17710 від 28.10.2015 р.) в частині уточнення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р. в контексті моделі організації рівнів нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку та їх складових;

на регіональному рівні: Головним управлінням статистики у Тернопільській області (довідка № 05/7-236 від 25.07.2014 р.) – у практичну діяльність запроваджено науково-методичні підходи до організації даних інтегрованої системи бухгалтерського обліку на переробних підприємствах; Департаментом економічного розвитку Тернопільської області (довідка № 03/6-802 від 30.04.2014 р.) – прийнято до впровадження комплекс заходів із організації бухгалтерського обліку, адаптованих до вимог користувачів облікової інформації в ринкових умовах господарювання; Тернопільським відділенням Українського державного фонду підтримки фермерських господарств (довідка № 25 від 17.02.2014 р.) – рекомендовані до практичного впровадження пропозиції щодо документального забезпечення та визначення елементів облікової політики за операціями переробних підприємств, які сприятимуть вирішенню практичних завдань посилення їх конкурентних позицій; Департаментом агропромислового розвитку Тернопільської області (довідка № 01.31914.7 від 17.02.2014 р.) – впроваджено модель інтегрованого бухгалтерського обліку, яка забезпечує зіставлення показників звітності різних підприємств і галузей, підвищує загальний методологічний рівень обліку, зменшує витрати на його ведення та складання звітності, посилює дієвість контролю за діяльністю адміністрації підприємств;

на рівні суб'єктів господарювання: ТОВ Пивоварнею «Опілля» (довідка № 27 від 17.02.2014 р.) використані методичні підходи до вибору форм організації ведення облікового процесу; ТОВ «Тернопільхлібпром» (довідка № 3/46 від 25.03.2014 р.) впроваджено у практичну діяльність методичні підходи до побудови організації бухгалтерського обліку витрат на переробку продукції сільського господарства з урахуванням показників якості придбаної сировини, модель обліку

виготовлення хлібобулочних виробів; ПАТ «Тернопільський молокозавод» (довідка № 38 від 22.11.2013 р.) прийнято до впровадження пропозиції щодо поділу інформації на три групи: інформацію, яку не можна приховувати; інформацію, яку не вигідно приховувати та інформацію, яка підлягає захисту та перелік відомостей, що належать до комерційної таємниці; ТОВ Науково-виробниче об'єднання «Зернопереробка» (довідка № 24 від 02.12.2013 р.) у практичній діяльності застосовано рекомендації щодо покращення організації бухгалтерського обліку операцій з виготовлення продукції переробки, її документального забезпечення та визначення основних елементів облікової політики, що сприятимуть посиленню конкурентних позицій підприємства; ПП «Альма-Віта» (довідка № 15 від 12.07.2014 р.) запроваджено методичні підходи до розробки наказу про облікову політику, що забезпечує зближення всіх видів бухгалтерського обліку на підприємстві; ТОВ «Бучацький сирзавод» (довідка № 29 від 15.11.2014 р.) запроваджено у практичну діяльність підходи до побудови моделі автоматизації облікового процесу на переробних підприємствах з метою оптимізації виробництва та до визначення сильних та слабких сторін суб'єкта господарювання для забезпечення позитивних кінцевих результатів; у філію «Монастириський молочний завод» ТОВ «Продагроальянс» (довідка № 16 від 08.05.2015 р.) – ініційовано практичне використання облікової системи переробних підприємств у ринковому середовищі як сукупності бізнес-процесів, а саме запроваджено інформаційну систему SAP для формування інтегрованої інформаційної бази підприємства;

на рівні навчальних закладів: матеріали досліджень використовуються в навчальному процесі при читанні лекцій та проведенні практичних занять зі студентами денної та заочної форм навчання, а також при написанні курсових, дипломних, магістерських робіт за спеціальністю «Облік і аудит» у Тернопільському національному економічному університеті (довідка № 126-05/3046 від 31.12.2013 р.)

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Теоретичні узагальнення, наукові розробки, висновки та пропозиції, наведені у дисертації, є особистим надбанням автора. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї та пропозиції, що є власними дослідженнями здобувача. Внесок автора у працях, опублікованих у співавторстві, наведено у переліку основних публікацій за темою роботи.

Апробація результатів дисертації. Матеріали за темою дисертації апробовано на 31 Міжнародній і Всеукраїнській науково-практичних конференціях: «Розвиток науки про бухгалтерський облік» (м. Житомир, 2000 р.); «Реформування земельних відносин як процес відродження українського села» (м. Бучач, 2000 р.); «Счетоводство в началото на XXI-то столетие» (м. Ценов, Болгарія, 2001 р.); «Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України: стан та перспективи» (м. Київ, 2003 р.); «Нова економіка і вища освіта» (м. Донецьк, 2003 р.); «Розвиток дорадництва в аграрній економіці» (м. Тернопіль, 2004 р.); «Конкурентоспроможність аграрного сектора економіки і механізм її підвищення» (м. Тернопіль, 2005); «Теоретико-методологічні та практичні аспекти розвитку економіки України» (м. Чортків, 2006 р.); «Становлення облікової політики в Україні» (м. Тернопіль, 2007 р.); «Створення інтелектуальної системи обліку для

економіки України» (м. Тернопіль, 2007 р.); «Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України» (м. Тернопіль, 2007 р.); «Місце і роль бухгалтерської професії в сучасних інтеграційних процесах економіки» (м. Мукачеве, 2008 р.); «Теорія і практика ринкових перетворень: економічний та соціальний контекст» (м. Вінниця, 2008 р.); «Формування єдиного економічного простору Європи та завдання економічної науки» (м. Тернопіль, 2008 р.); «Стратегия и тактика развития производственно-хозяйственных систем» (г. Гомель, Беларусь, 2009 г.); «Проблеми, напрями і механізми забезпечення сталого розвитку суб'єктів національної економіки» (м. Тернопіль, 2010 р.); «Роль і місце бухгалтерського обліку, контролю й аналізу в розвитку економічної науки та практики» (м. Київ, 2010 р.); «Система контролю в умовах глобалізації, закономірності та протиріччя» (м. Тернопіль, 2010 р.); «Облік як інформаційна система для економічної безпеки підприємств в конкурентному середовищі» (м. Тернопіль, 2010 р.); «Інноваційний розвиток національної економіки» (м. Тернопіль, 2011 р.); «Модернізація обліку, аналізу і контролю в галузях економіки України» (м. Тернопіль, 2011 р.); «Запровадження МСФЗ в Україні: проблеми та перспективи для аграрного сектору» (м. Київ, 2011 р.); «Система контролю: проблеми та перспективи розвитку» (м. Тернопіль, 2011 р.); «Стратегічні напрями розвитку бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту» (м. Київ, 2012 р.); «Актуальні проблеми розвитку економіки в умовах глобалізації» (м. Чортків, 2012 р.); «Сучасні тенденції розвитку обліково-економічної науки» (м. Київ, 2013 р.); «Современные проблемы методологии и организации бухгалтерского учета, экономического анализа и аудита в условиях перехода на МСФО и МСА» (г. Ставрополь, Россия, 2013 г.); «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації» (м. Тернопіль, 2014 р.); «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації» (м. Тернопіль, 2015 р.); «Everything in Name of Science» (м. Цюрих, Швейцарія, 2015 р.); «Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки» (м. Київ, 2015 р.).

Публікації. Основні положення дисертації викладені у 74 наукових працях, у тому числі: 3 монографіях (1 – одноосібна та 2 – у співавторстві); 33 статтях у наукових фахових виданнях, з яких 6 статей опубліковано у виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття – в електронному науковому фаховому виданні та 2 статті – у періодичних виданнях іншої держави; 31 тезах доповідей на науково-практичних конференціях; 7 публікаціях – в інших виданнях. Загальний обсяг публікацій, які належать особисто здобувачеві, становить 52,9 друк. арк.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації викладено на 540 сторінках, обсяг основної частини – 405 сторінок. Дисертація містить 54 таблиці на 52 сторінках, 106 рисунків на 104 сторінках, 27 додатки на 86 сторінках. Список використаних джерел налічує 473 позиції на 46 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, розглянуто стан вивчення проблеми в сучасній науці, сформульовано мету й завдання дослідження, визначено його

об'єкт і предмет, розкрито наукову новизну, наведено інформацію про практичну цінність та апробацію одержаних результатів.

У розділі 1 «**Організація бухгалтерського обліку та її розвиток в умовах інформаційної економіки**» досліджено вплив інформаційної економіки на організацію бухгалтерського обліку діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, сформульовано означення економічної категорії «організація бухгалтерського обліку» та обґрунтовано нові складові, критерії та засади її оптимізації, що відповідають умовам інформаційного суспільства й запитам формування облікової інформації для управління різних рівнів.

З'ясовано, що сучасному періоду економічного розвитку притаманне зростання ролі інформації, котра характеризується як знання, що є атрибутом інформаційного суспільства. Вони накладають відбиток на економічну інформацію як складову існування людського буття, яка формується під впливом облікових даних. У дисертації визначено ознаки інформаційного суспільства, що мають суттєвий вплив на цю інформацію й позначаються на організації обліку (рис. 1).

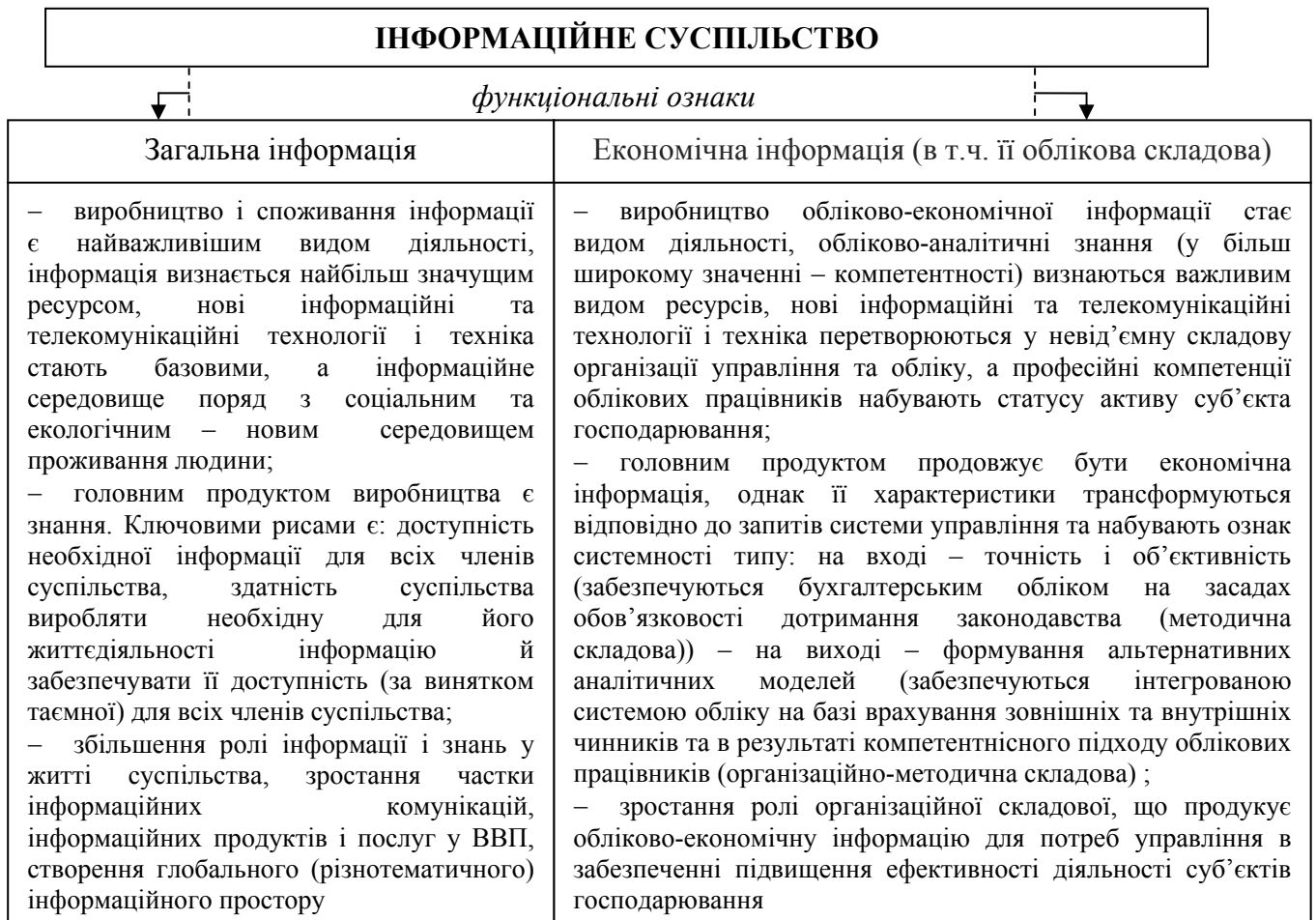

Рис. 1. Риси інформаційного суспільства, що мають вплив на організаційні засади бухгалтерського обліку

Примітка. Риси в економічній площині запропоновані автором.

Урахування ідентифікованих у результаті здійсненого дослідження функціональних ознак економічної та облікової інформації уможливить формування адекватної й ефективної організації бухгалтерського обліку діяльності підприємств

із переробки сільськогосподарської продукції як важливих суб'єктів національної економіки та сприятиме підвищенню результативності їх виробничого процесу. У роботі висвітлено і певні негативні впливи інформаційної економіки на організацію бухгалтерського обліку, які вимагають дослідження можливих напрямів згладжування (рис. 2).

Рис. 2. Прояв впливу негативних рис інформаційної економіки на бухгалтерський облік та його організацію

Примітка: 1 – проблема забезпечення якості та достовірності інформації;

2 – проблема адаптації людей до середовища інформаційного суспільства;

3 – проблема безпеки між «інформаційною елітою» та споживачами;

4 – проблема посилення безпеки щодо корпоративних інтересів та приватного життя людей.

Узагальнено автором.

На основі врахування визначених рис інформаційної економіки та ідентифікації прояву їх впливу на бухгалтерський облік встановлено сутнісні характеристики його організації та удосконалено формулювання поняття

«організація бухгалтерського обліку», під яким запропоновано розуміти впорядковану, взаємопов'язану в часі сукупність засобів і складових, включаючи працівників з відповідною професійною компетентністю, здатну до формування облікових даних та інформації, необхідної для забезпечення підвищення ефективності функціонування суб'єкта господарювання. Відповідно до наведеної дефініції обґрунтовано ключові вимоги (в тому числі до ефективності), основні елементи організації бухгалтерського обліку й обґрунтовано доцільність включення до їх переліку нових складових.

Доведено доцільність використання бухгалтерської служби підприємства, особливо з такими різноманітними технологічними характеристиками й зв'язками, як у переробній галузі, в ролі продуцента не лише облікових даних, а й знань, які можуть бути використані як товар і продаватися при переході суб'єкта на більш високий рівень (наприклад, методика, яка вже вичерпала себе для конкретного її власника, але цікава виробникам, що знаходяться на нижчому щаблі економічного розвитку). В такому випадку організація бухгалтерського обліку дійсно буде ефективною та відповідати запитам різних груп користувачів.

Встановлення наявності та оцінка взаємозв'язку між виробництвом різних видів продукції і напрямками їх споживання, яку в роботі здійснено через застосування відповідного аналітичного інструментарію, зокрема кореляційного методу аналізу за обраною для цього множиною змінних, дозволило виробити рекомендації щодо створення ефективної організації обліку, здатної формувати систему облікових даних внутрішнього використання та інформації зовнішнього характеру за виокремленими кластерами. Позиціонована таким чином організація бухгалтерського обліку уможливіє формування баз даних, які можуть використовуватися для розробки альтернативних моделей діяльності й обґрунтування найбільш вдалої стратегії розвитку підприємств з переробки сільськогосподарської продукції.

У розділі 2 **«Складові елементи організації бухгалтерського обліку переробних підприємств та нормативно-правові основи їх розвитку й удосконалення»** запропоновано уточнений перелік складових організації бухгалтерського обліку в контексті розвитку системи бухгалтерського обліку діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, що відповідає сучасним вимогам і умовам, розвинуто теоретико-методологічні основи удосконалення нормативно-правового забезпечення в частині розробки Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку «Організація бухгалтерського обліку суб'єкта діяльності» та додатка «Обґрунтування доцільності використання альтернативного підходу до ведення обліку» до Наказу «Про облікову політику», обґрунтовано базові критерії та здійснено алгоритмізацію адміністрування процесів формування обліково-аналітичного забезпечення комбінованої форми організації обліку.

Еволюція організації бухгалтерського обліку пов'язана з видозміною її складових елементів, яка відбувається під впливом галузевих особливостей, стану різних видів забезпечення обліку, вимог системи управління, розвитку технічної та ресурсної (в т.ч. кадрової) бази, а також суспільних економічних відносин. Об'єктивним результатом комплексного впливу всіх названих чинників є

удосконалення організації обліку, яке проявляється у зникненні (відмиранні) одних її елементів і появі інших. У дисертаційній роботі на основі узагальнення наявних підходів і оцінки потреб системи управління діяльністю підприємств, що займаються переробкою сільськогосподарської продукції, запропоновано новий підхід до організації обліку й уточнено окремі традиційні її складові (рис. 3).

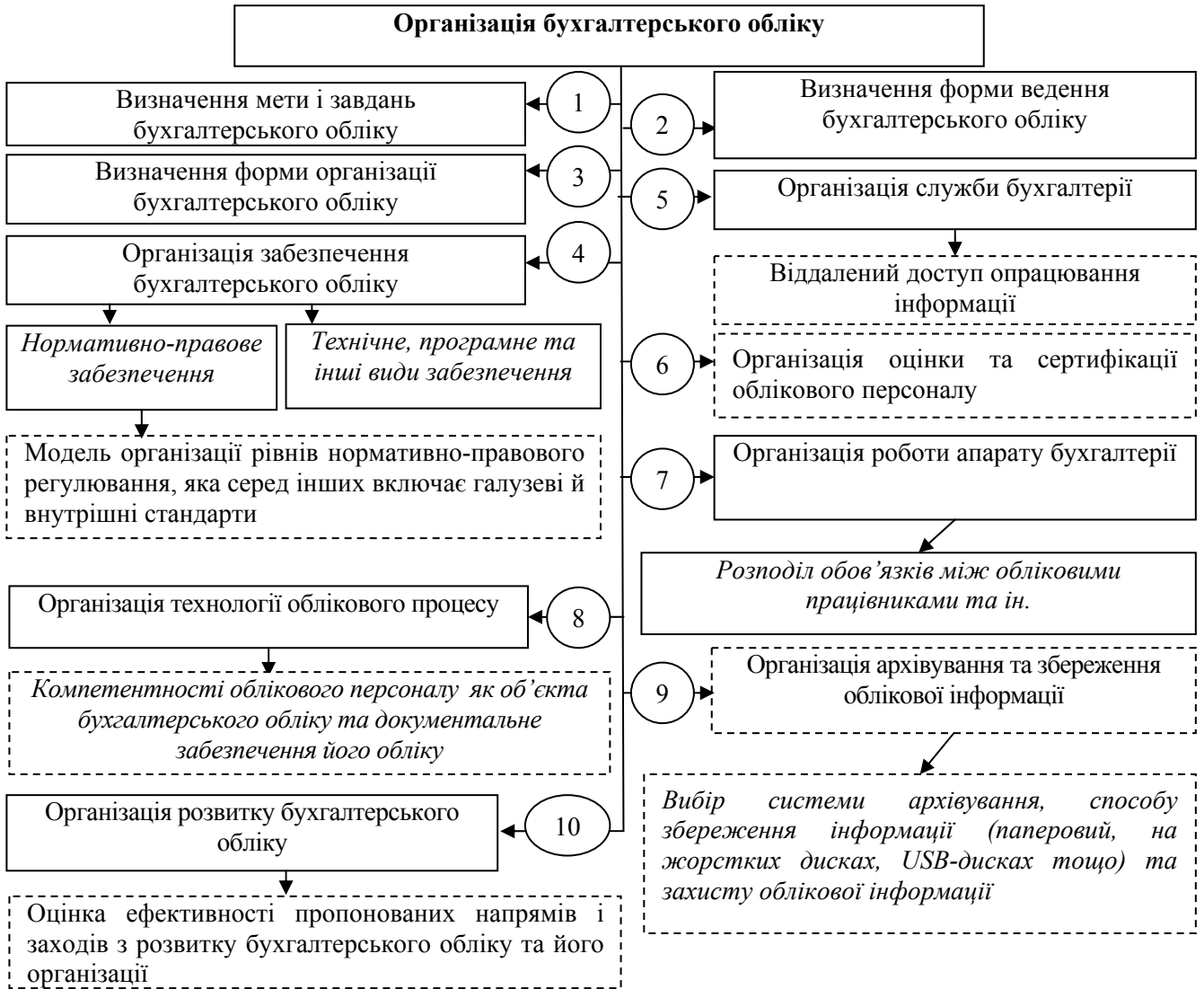

Рис. 3. Основні складові елементи організації бухгалтерського обліку, що забезпечують формування інформації для потреб управління діяльністю

Примітка: 1-10 – послідовність здійснення; [---] запропоновані елементи та складові. Узагальнено автором

Відповідно до вищевикладеного, процес організації бухгалтерського обліку повинен містити в собі дві групи елементів: структурні, які передбачають вибір форми організації бухгалтерського обліку та організації роботи працівників, що вестимуть облік, і технологічні, що містять безпосередню організацію облікового процесу та переважну більшість видів його забезпечення (рис. 4).

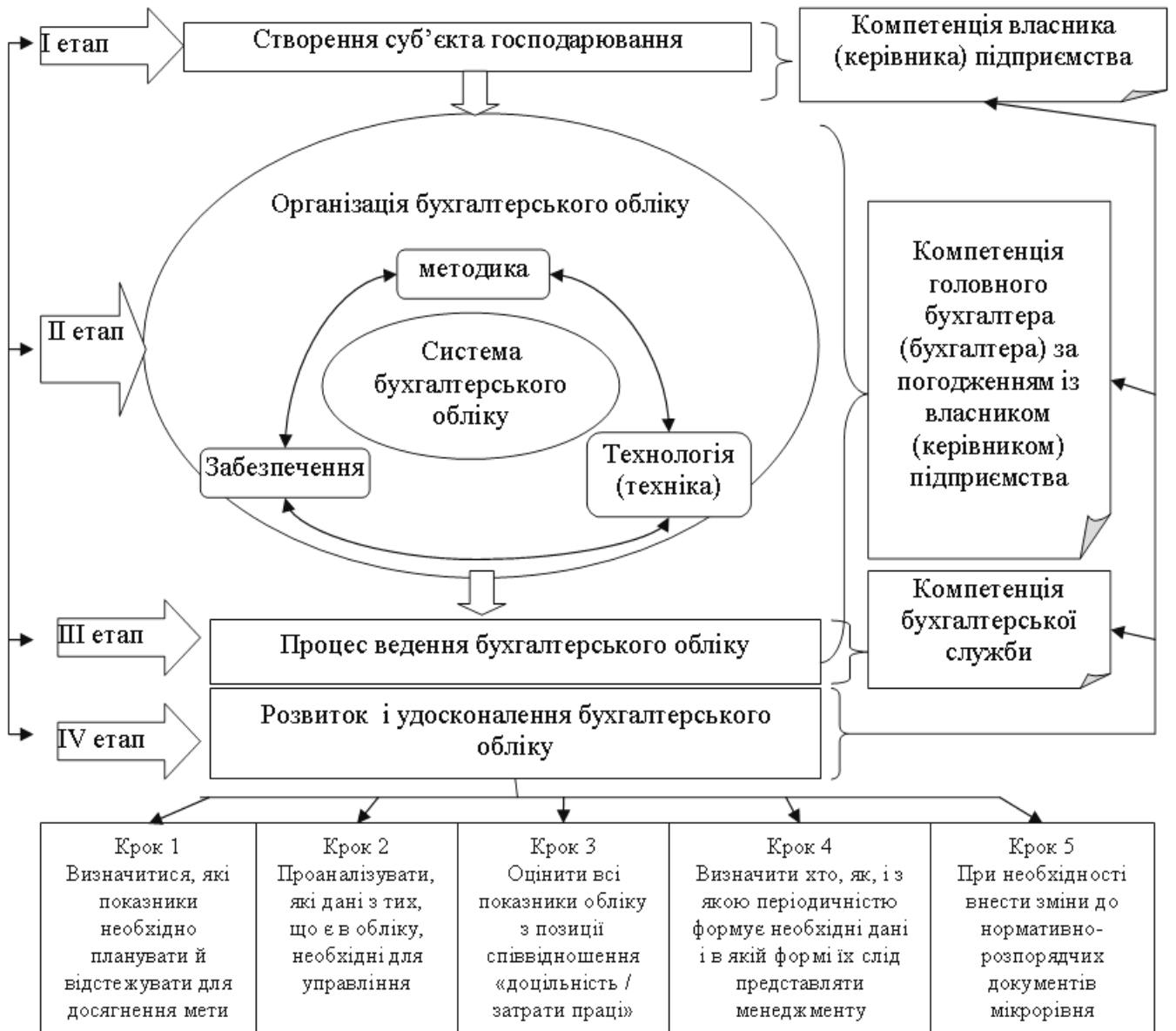

Рис. 4. Етапи процесу організації бухгалтерського обліку переробного підприємства

Примітка. Визначено з урахуванням чинної практики.

Акцент на удосконаленні нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку зумовив формування моделі, яка включає чотири рівні його організації (міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, галузеві (облікова політика переробних професійних галузевих об'єднань) та внутрішні (облікова політика переробного підприємства) стандарти). Такий підхід зумовлює потребу уточнення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р. в частині напрямів діяльності деяких робочих груп.

У дисертації сформульовано пропозиції щодо уточнення назви підгрупи однієї з груп, що уможливує розширення напрямів її діяльності та дозволяє включити до складу повноважень низку важливих пунктів, зокрема запропонований у роботі пункт «Імплементация міжнародних і європейських вимог у законодавство з питань бухгалтерського обліку з метою удосконалення його організації в агропромисловому комплексі». Для забезпечення підвищення ефективності

діяльності суб'єктів з переробки сільськогосподарської продукції зроблено висновок, що доцільним є включення інновацій до складу факторів виробництва в агропромисловому комплексі. Рациональність такого підходу пояснюється впливом сучасної науки на всі процеси, які відбуваються в агропромисловому комплексі, включаючи формування ефективної інформаційної бази управління.

Доведено, що відсутність стандарту, який би регламентував основні засади формування ефективної організації бухгалтерського обліку, негативно позначається на результативності діяльності суб'єктів з переробки продукції сільського господарства загалом. У зв'язку з цим запропоновано проект Національного стандарту (положення) бухгалтерського обліку «Організація бухгалтерського обліку суб'єкта діяльності», який складається із чотирьох розділів та необхідних регламентуючих положень, у тому числі пов'язаних з оцінкою ефективності проектованої системи та її критеріїв (рис. 5).

Рис. 5. Теоретико-методологічний базис нормативно-правового забезпечення організації бухгалтерського обліку підприємств з переробки сільськогосподарської продукції

Узагальнено автором.

Відповідно до запропонованих засад організації бухгалтерського обліку та положень проекту Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 36 розроблено алгоритм оцінки та форма для узагальнення його результатів. Їх використання дозволить на етапі проектування вирішити проблему ефективності запровадження нової чи удосконаленої організації бухгалтерського обліку на переробних підприємствах. Дослідження наявних підходів уможливило обґрунтування 3-х етапів моделювання бізнес-процесів (дослідження стану підприємства – ідентифікація цілей, методології та інструментарію обліку; аналіз поточного стану

бухгалтерського обліку – позиціонування чинної моделі; формування нової чи удосконаленої організації бухгалтерського обліку), розробку формальної задачі та процесної моделі організації бухгалтерського обліку), яка формально представлена у вигляді функції:

$$MP = \langle Am, Bf, BP, Pd, Kf, Pr \rangle, \quad (1)$$

де A_m – множина цілей діяльності підприємства, що відображена відповідними показниками; B_f – множина бізнес-функцій (що визначаються технологічними процесами); BP – множина бізнес-процесів; $P_d = \{pd_1\}$ – організаційна структура; pd_1 – одиниці організаційної структури; K_f – фактори ефективної діяльності підприємства; P_r – множина правил бізнес-процесів і технологічних процесів.

Бізнес-процеси – BP , реалізують бізнес-функції – B_f , а їх інтеграція відбувається на основі бізнес-правил – P_r . Запропоновано базові засади організації комбінованої форми бухгалтерського обліку для підприємств з переробки сільськогосподарської продукції. Розроблено підхід до оцінки вихідних умов її впровадження на основі запропонованих критеріїв (доцільності, якості, ефективності, відповідності до управлінських запитів, технічних можливостей тощо) та керуючий алгоритм реалізації заходів з її впровадження, який включає 12 складових, що забезпечують вузлові елементи формалізованої моделі організації бухгалтерського обліку (в тому числі ті, що передбачають використання віддаленого доступу до баз даних).

У розділі 3 «**Організація бухгалтерського обліку діяльності підприємств з переробки продукції сільського господарства**» досліджено питання організації бухгалтерського обліку процесу переробки сільськогосподарської продукції, що пов'язані зі зміною й перетворенням сутнісних компонент управління, розкрито специфіку організації бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності переробних підприємств з позиції чинника їх оптимізації та сформовано відповідну організаційну модель, здатну забезпечити раціональне використання ресурсів, до якої включено документальне й деталізоване рахункове відображення господарських операцій, які відбуваються в процесі переробки сільськогосподарської продукції, запропоновано підхід до обґрунтування доцільного методу бухгалтерського обліку, розвинуто засади удосконалення бухгалтерського контролю на основі запропонованого способу позиціонування облікових операцій з високим рівнем ризику допущення помилок і зловживань.

На основі дослідження галузевих особливостей та ідентифікації поняття «переробка» встановлено можливості застосування інтегрованого підходу до організації бухгалтерського обліку виробничого процесу. Трансформація сутнісних компонентів управління, яка відбувається в сучасних умовах, накладає відбиток на організацію бухгалтерського обліку діяльності підприємств з переробки продукції сільського господарства, переводячи вектор управлінського впливу з кількісних на якісні параметри. Відповідно до цього, в дисертації обґрунтовано варіант альтернативи бухгалтерського обліку, пов'язаний із розвитком документального забезпечення якісних параметрів. З позиції організації бухгалтерського обліку рекомендовано адекватне зростання концептуальних навичок облікових працівників та їх саморозвиток у напрямі формування та реалізації галузевої спеціалізації при

вирішенні облікових завдань. Таким чином, обґрунтовується формування цілісної системи бухгалтерського обліку, основним атрибутом якої є посилення якості збору облікової інформації для управлінських потреб. Розвинуто й удосконалено класифікацію витрат на виробництво за такими функціональними ознаками: за групами й найбільш істотними у вартісному вираженні найменуваннями сировини та матеріалів; за видами придбання; за центрами відповідальності; за статтями калькуляції; за елементами витрат. Уточнено номенклатуру калькуляційних статей витрат на придбання сировини і матеріалів, обґрунтовано потребу у виділенні видів діяльності, де здійснюються витрати: в основному, допоміжному, тих, що обслуговують виробництво і сферу обігу (збутова, постачальницька), капітальних інвестиціях, сфері культурно-побутового обслуговування, сфері управління. Така інформація є комерційною таємницею підприємства. У цьому контексті її запровадження, особливо щодо найбільш чутливого й впливового на результати діяльності об'єкта бухгалтерського обліку, яким є витрати, сприятиме оптимізації і підвищенню ефективності діяльності та якості продукції переробних підприємств, дозволить уникати ризиків і непродуктивних втрат. Візуалізацію запропонованої системи бухгалтерського обліку у спрощеному вигляді для підприємств переробної промисловості подано на рис. 6.

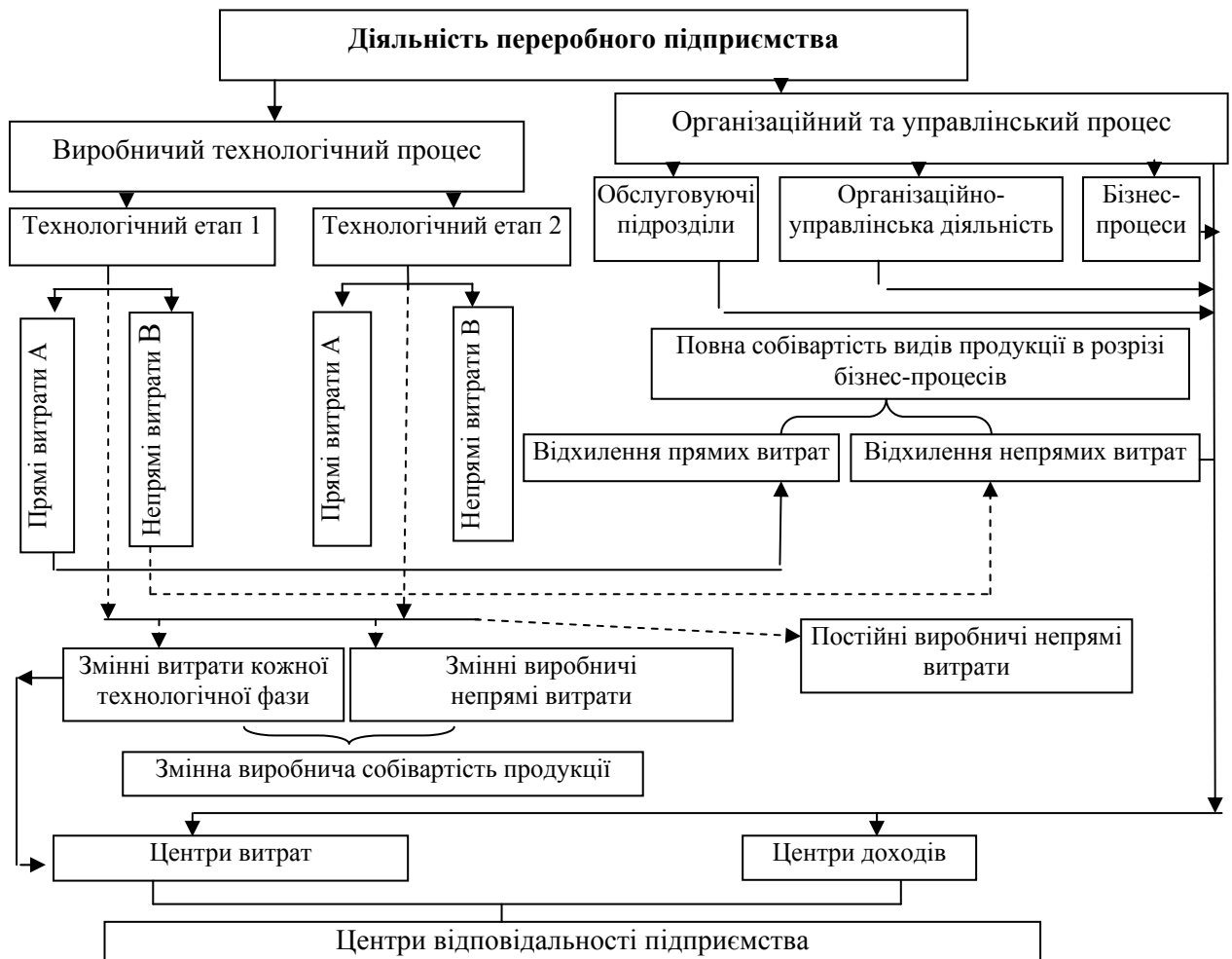

Рис. 6. Модель організації обліку витрат операційної діяльності на підприємствах переробної промисловості

Розроблено автором.

Деталізовані організаційно-методичні питання, висвітлені в дисертаційній роботі, пов'язані з порядком відображення господарських операцій у системі рахунків (у тому числі щодо витрат, переробки давальницької сировини, обліку витрат за центрами відповідальності, на підвищення якості продукції тощо). Обґрунтовано підхід до кількісної оцінки доцільності використання альтернативних методів бухгалтерського обліку витрат. Розроблено теоретико-організаційні основи організації бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції на засадах теорії графів. Як основний компонент обрано формування граф-моделі оптимального рівня витрат на придбання сільськогосподарської продукції для переробки (рис. 7).

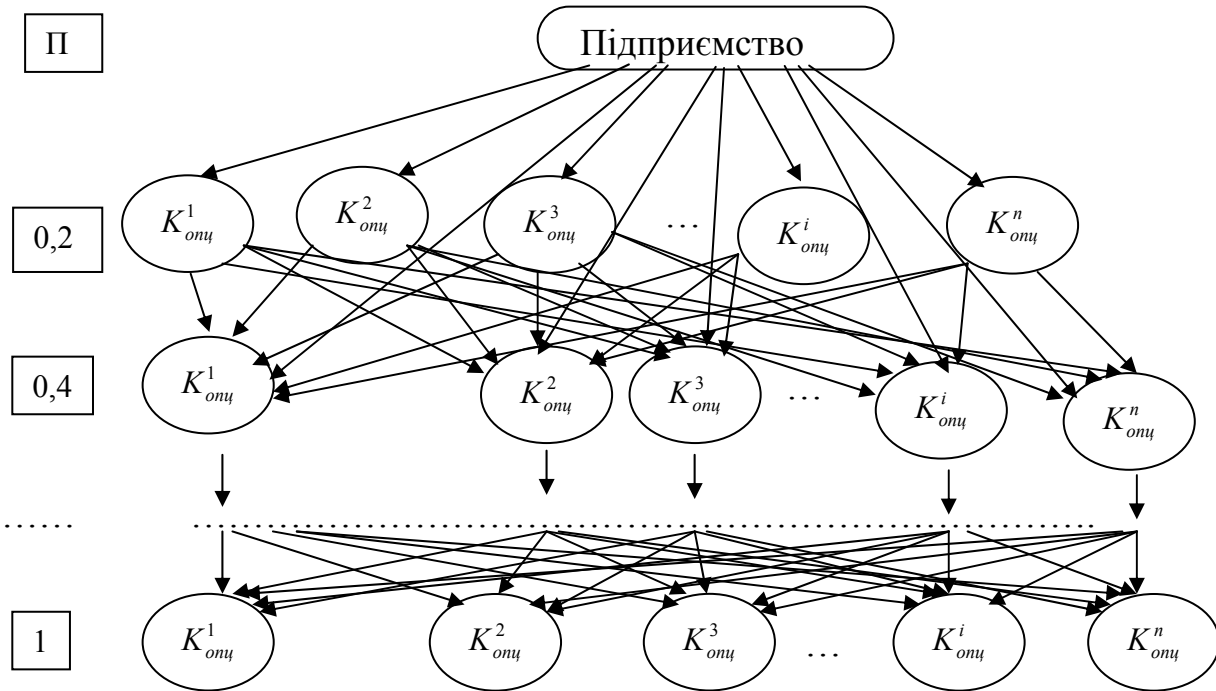

Рис. 7. Граф-конфігурація оптимізації рівня витрат підприємств переробної промисловості на сільськогосподарську продукцію (сировину)

Примітка. $K_{опц}^i$ - критерій оптимальності, для якого виконується умова $\sum_{i=1}^n K_{опц}^i \rightarrow \min$,

де n - кількість постачальників.

Розроблено автором.

Застосування запропонованого підходу дає змогу більш оперативно формувати вихідну інформацію й своєчасно реагувати на критичні ситуації, пов'язані з постачанням продукції для переробки за умови зазначення найбільш оптимальних витрат. Такий підхід сприяє оптимізації ресурсовикористання через своєчасне усунення виявлених недоліків і ризиків.

Для організації облікового забезпечення реалізації запропонованої моделі у дисертації сформульовано положення щодо вирішення організаційних питань (для обґрунтування вибору оптимального варіанта запропоновано сформувати комісію у складі 3-х осіб, зокрема головного бухгалтера (або його заступника), бухгалтера з обліку матеріалів та економіста відділу маркетингу, а також питань документального забезпечення (формування бухгалтерської довідки про наявні

альтернативні варіанти витрат і складання оптимізаційного акта за запропонованою формою). Використання запропонованої моделі через застосування відповідного програмного забезпечення дає змогу зменшити витрати часу облікових працівників на технічні, рутинні операції (завдяки механізмам спрощення алгоритмів обчислень і формування вихідних даних).

Для раціоналізації використання робочого часу та підвищення ролі бухгалтерського обліку в управлінні діяльністю і покращення її результативності у дисертації обґрунтовано необхідність трансформації та позиціонування контрольної функції бухгалтерського обліку. У цьому контексті запропоновано мінімізувати витрати робочого часу облікових працівників на здійснення бухгалтерського контролю у місцях з мінімальним ризиком допущення помилок і зловживань й збільшити їхні контрольні дії щодо господарських операцій з максимальним ризиком. Виявлення таких місць запропоновано здійснювати на основі проведення оцінки порушень у балах (max=10 балів) та грошовому виразі (% (частка) від загальної суми втрат або нарахованих штрафних санкцій). Реалізація такого підходу до бухгалтерського контролю уможливорює забезпечення миттєвого реагування недопущення втрат і неефективних витрат, а використання економіко-математичного інструментарію дає змогу обирати кращі альтернативи діяльності.

У розділі 4 **«Персонал бухгалтерських служб як основа якісної організації бухгалтерського обліку та підвищення ефективності діяльності переробних підприємств»** у контексті сучасних вимог суб'єктів з переробки сільськогосподарської продукції як роботодавців уточнено характеристику облікового персоналу, ідентифіковано його ознаки як об'єкта бухгалтерського обліку, обґрунтовано організаційні критерії оцінки професіоналізму облікових працівників, сформовано теоретичну базу посилення відповідальності головного бухгалтера та підхід до оцінювання виконання ним своїх повноважень.

Проведене в процесі дослідження анкетування засвідчило, що 97 % опитаних бухгалтерів переробних підприємств Тернопільської області не задоволені системою підвищення кваліфікації, однак визнали, що існує щонайменше 4 основні інституції (держава, суб'єкти господарювання, професійні організації та навчальні заклади), які займаються вирішенням цієї проблеми та вживають відповідних заходів. Доведено, що високим професіоналом може бути бухгалтер, який не лише вчасно складає звітність, а й здатний проаналізувати та усвідомити ситуацію і час, в яких він живе, життєві потреби підприємства та, використовуючи досвід своєї професії, запропонувати оптимальне управлінське рішення. З огляду на це, суб'єкти господарювання, які мають таких бухгалтерів, володіють певними конкурентними перевагами. Вміння й знання в сучасних умовах перетворюються у фактор виробництва, тому в роботі досліджено теоретико-організаційні аспекти та практичні шляхи введення професійних знань та навичок облікового персоналу до складу активів підприємства, зокрема нематеріальних (як право на інтелектуальну власність). Відповідним чином запропоновано уточнення функцій облікових працівників і розширення їхніх повноважень у питаннях бухгалтерського контролю й реагування на недоліки, які виникають у процесі діяльності та спричиняють (можуть спричинити) зростання обсягів витрат і зниження ефективності.

Зміст і обсяги таких повноважень не повинні суперечити чинному законодавству та враховувати особисті якості облікових працівників. У системі якостей особистості, що забезпечують успішність виконання професійних обов'язків бухгалтера, виділено їх особисті риси та здібності (рис. 8).

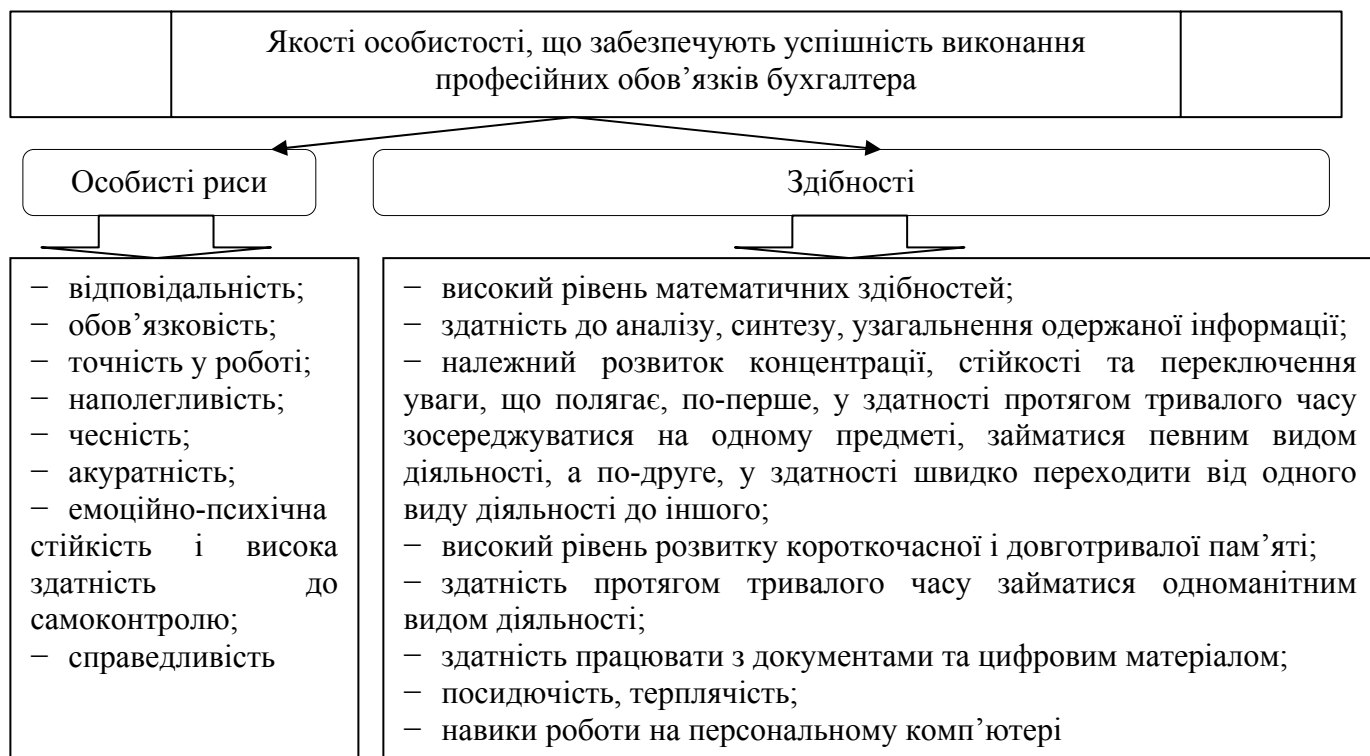

Рис. 8. Якості особистості, необхідні для успішної професійної реалізації у бухгалтерській діяльності

Узагальнено автором.

Використання інтелектуальної переваги (знань та вмінь) облікових працівників на підприємстві можливе і без їх ідентифікації як нематеріального активу, однак для використання поза ним, необхідне формування відповідного правового поля. У дисертації розроблено підхід до системи оцінки облікових працівників на засадах запропонованих критеріїв, визначено форму юридичного супроводу для узаконення прав власності на бухгалтерські професійні знання (патент на спосіб, алгоритм тощо), які були здобуті на конкретному підприємстві, та засади їх використання щодо зовнішніх замовників.

Констатація зміни місця праці головними бухгалтерами та аналіз наслідків цього явища дозволив обґрунтувати висновок про потребу нормативного регулювання питань, пов'язаних із забезпеченням захисту інформації. На сьогодні в Україні немає нормативного документа, який би регулював цей процес. Підприємству слід самостійно встановити внутрішні правила прийому-передачі справ головним бухгалтером, а також захистити себе від розповсюдження конфіденційної інформації. З цією метою запропоновано використовувати договірні документи.

Суттєвий вплив на зростання фахової майстерності мають інституційні професійні утворення. На відміну від України, на Заході саморегулювання бухгалтерської професії є обов'язковою складовою. Перспективним напрямом розвитку обліку є широке залучення професійної бухгалтерської спільноти до

методологічного і методичного його забезпечення. В Україні потрібно створити систему постійного підвищення кваліфікації бухгалтерських кадрів, яка б відповідала міжнародним стандартам. Варто ширше використовувати коучінг – процес розвитку потенціалу бухгалтерів, що сприяє як максимізації їх продуктивності, так і успішній діяльності компанії.

Згідно з чинним законодавством України головний бухгалтер за виконання покладених на нього обов'язків несе такі види відповідальності: дисциплінарну, матеріальну, цивільно-правову, адміністративну та кримінальну. Визначено, що з кожним роком відповідальність бухгалтерів збільшується, що, в свою чергу, спричинює притягнення їх до різних видів відповідальності. У результаті дослідження встановлено, що найбільше порушень розглядалося в адміністративному судочинстві. У дисертації обґрунтовано доцільність вирішення цієї проблеми через механізм договірних відносин і формування відповідних положень облікової політики.

У розділі 5 **«Міжнародний досвід організації бухгалтерського обліку та його використання в Україні»** досліджено сутність інтеграції облікових систем і розвиток організації бухгалтерського обліку та її форм, проаналізовано міжнародний досвід з питань комплексного підходу до вирішення проблемних аспектів організації бухгалтерського обліку й запропоновано організаційно-методологічні засади його використання для оптимізації організаційних структурних компонентів вітчизняних переробних підприємств, оцінено шляхи, визначено етапи й побудовано керуючий алгоритм гармонізації бухгалтерського обліку в Україні з вимогами міжнародних стандартів.

На основі критичної оцінки існуючих підходів до організації бухгалтерського обліку у світовій і міжнародній практиці зроблено висновок про доцільність розмежування двох основних підходів – інтегрованого та деінтегрованого.

Обґрунтовуючи доцільність використання інтегрованого підходу, в роботі акцентовано увагу на тому, що в сучасних умовах актуальним є застосування моделі мультистандартного обліку, під яким розуміють ведення єдиної системи обліку за національними і міжнародними стандартами за допомогою відповідного програмного забезпечення. Для її реалізації в умовах України уточнено мету кожної зі складових вітчизняної облікової системи та співвідношення між ними. На цій основі обґрунтовано завдання інтегрованої системи обліку (в складі якої виокремлено організаційні інституції з формування фінансової, управлінської та податкової звітності).

Дослідження процесів гармонізації бухгалтерського обліку дозволило встановити коло проблем, які при цьому виникають. Для їх подолання необхідно дотримувати певну послідовність здійснюваних заходів. У зв'язку з цим запропоновано відповідну поетапність процесу гармонізації бухгалтерського обліку в Україні з міжнародними вимогами (рис. 9). Незважаючи на те, що процес гармонізації бухгалтерського обліку в Україні здійснюється доволі активно, узагальнені етапи дають можливість вирішити низку організаційних питань, які залишилися поза увагою при формуванні загальної стратегії наближення вітчизняної системи бухгалтерського обліку та звітності до міжнародних вимог.

Етапи гармонізації бухгалтерського обліку в Україні з міжнародними стандартами		
		Зміст заходів і дій
1	Популяризація	Презентація, обговорення, обґрунтування доцільності здійснення через публічне представлення результатів SWOT-аналізу та надання інформації про переваги тощо
2	Обґрунтування законодавчого регулювання та суб'єктів бухгалтерського обліку	Встановлення рівнів законодавчого регулювання та переліку регламентних норм, позиціонування суб'єктів, на які поширюється потреба гармонізації бухгалтерського обліку, розмежування повноважень щодо підготовки проектів нормативно-правових актів та інструктивних матеріалів, встановлення термінів і відповідальних осіб за їх розробку
3	Підготовка кадрового забезпечення мікрорівня	Організація навчання та самонавчання, стажування, проведення семінарів з підвищення кваліфікації, круглих столів, науково-практичних конференцій, заходів з обміну досвідом тощо
4	Формування нормативно-правової та організаційної бази	Узаконення професійних інституцій, які можуть займатися розробкою національних і галузевих стандартів бухгалтерського обліку, формування демократичної структури їх затвердження після обговорення та внесення уточнень, правове й організаційне регулювання механізмів реалізації
5	Реалізація	Запровадження міжнародних підходів відповідно до чинного вітчизняного законодавства (в тому числі через експеримент, часткове впровадження, наприклад, в одній галузі тощо)
6	Подальший розвиток механізмів удосконалення бухгалтерського обліку	Синхронізація зусиль, механізмів та способів, спрямованих на подальший розвиток і оптимізацію гармонізації та формування уніфікованого інформаційного середовища, необхідного для ефективної діяльності суб'єктів

Рис. 9. Етапи гармонізації бухгалтерського обліку в Україні з міжнародними вимогами

Примітка. 1, 2, 3, 4, 5, 6 – нумерація етапів.

Запропоновано автором.

Крім того з урахуванням запропонованих етапів гармонізації бухгалтерського обліку побудовано керуючий алгоритм їх реалізації та формалізовано його складові (рис. 10). Програмний модуль (0) в алгоритмі виконує адміністративні функції координації та управління процесами оптимальної адаптації організації бухгалтерського обліку. Алгоритми популяризації (1) – обґрунтування законодавчого регулювання та суб'єктів обліку (2), підготовки кадрового забезпечення макрорівня (3), формування нормативно-правової та організаційної бази (4), підготовки кадрового забезпечення мікрорівня (5), реалізації (6), подальшого розвитку механізмів удосконалення (7) виконуються паралельно в мультипрограмному режимі. Модулі (1.1-1.2), (2.1-2.3), (3.1-3.4), (4.1-4.3), (5.1-5.3), (6.1) та (7.1,7.2) виконуються в конвеєрному режимі згідно їх часової координації.

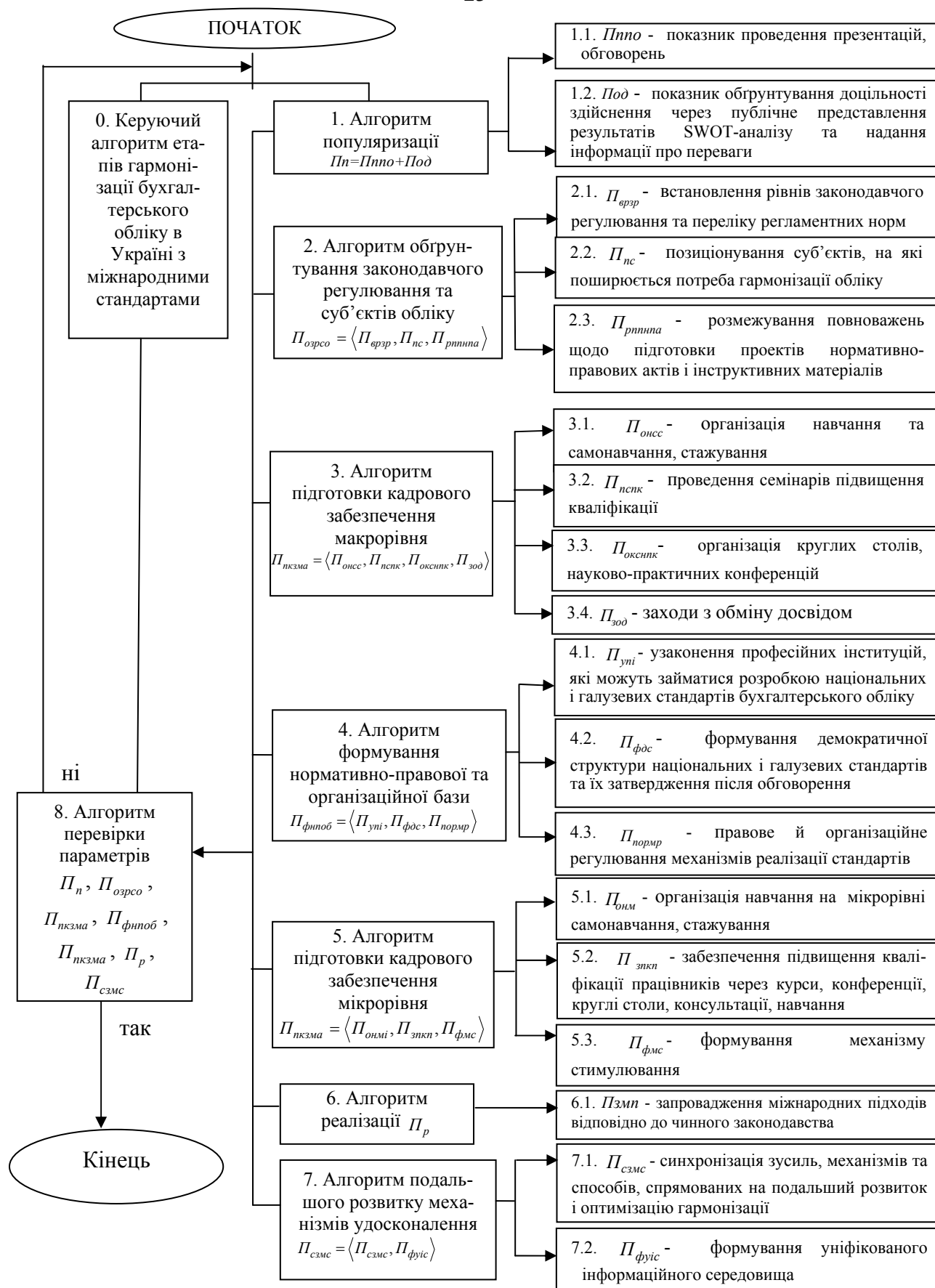

Рис. 10. Керуючий алгоритм реалізації процесу гармонізації організації бухгалтерського обліку в Україні з міжнародними стандартами

Запропоновано автором.

Важливим елементом організації бухгалтерського обліку, який може бути використаний у практичній діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції та належить до надбань облікової науки і практики зарубіжних країн, є застосування комплексного підходу, що базується на кластерній основі. У дисертації узагальнено етапи його розвитку, розроблено схему вирішення завдань оптимального розподілу облікових інформаційних даних та ідентифіковано шляхи їх реалізації. Використання пропонованої схеми уможливило оптимізацію обслуговування інформаційних запитів зацікавлених управлінських і облікових працівників в інформації, необхідній для прийняття рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємств із переробки сільськогосподарської продукції.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведене наукове узагальнення й запропоновано вирішення проблеми, пов'язаної з теоретичною аргументацією можливостей формування ефективної організації бухгалтерського обліку діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції. Пропозиції організаційного й практичного характеру, які ідентифікують результати розв'язання поставлених завдань наукового дослідження для досягнення його мети, генералізовано такими теоретико-прикладними висновками:

1. Дослідження умов і особливостей функціонування суб'єктів з переробки сільськогосподарської продукції в сучасних умовах інформаційної економіки дозволило встановити, що існує потреба в такій організації бухгалтерського обліку, яка здатна у максимально короткі терміни задовольнити запити користувачів різних рівнів управління і надавати інформацію-продукт, на яку є попит для формування альтернативних моделей діяльності. Обґрунтовано, що ця структурна одиниця повинна продукувати не лише облікові дані, а й знання, котрі можуть бути використані як товар і продаватися при переході суб'єкта господарювання на більш високий організаційно-виробничий рівень.

2. Недостатня корелятивність системи бухгалтерського обліку загалом та підприємств із переробки сільськогосподарської продукції зокрема до сучасних вимог забезпечення інформаційних умов підвищення ефективності діяльності й зміни управлінської парадигми від впливу на свідомість до активізації використання творчих надбань, є об'єктивною передумовою удосконалення означення поняття організації бухгалтерського обліку, як впорядкованої, взаємопов'язаної в часі сукупності засобів і складових, включаючи працівників з відповідною професійною компетентністю. Відповідно до цього, уточнено просторову характеристику організації бухгалтерського обліку, яка відповідає наявним сучасним технічним можливостям віддаленого доступу до інформації та описано перелік компетентностей працівників бухгалтерського обліку.

3. Обґрунтовано необхідність формулювання адекватних завдань і вимог до організації бухгалтерського обліку підприємств з переробки сільськогосподарської продукції. Визначено, що їх трансформація спрямована на надання інформації, яка може використовуватися для формування альтернативних моделей діяльності. У цьому контексті основним завданням організації бухгалтерського обліку визнано створення максимально сприятливих умов для реалізації творчого професійного

бачення облікових даних і їх використання з метою подальшого підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання, а ключовою вимогою – відповідність до запитів внутрішньої системи управління, сучасного рівня технічного розвитку і принципів оптимальності системи з безумовним дотриманням формальних приписів верховенства права.

4. На основі дослідження умов, чинників і засад інформаційної економіки запропоновано ввести до складу організації бухгалтерського обліку досліджуваних суб'єктів господарювання нову складову – організацію оцінки та сертифікації облікового персоналу, а також удосконалити окремі чинні складові, а саме: організацію забезпечення бухгалтерського обліку – моделлю організації рівнів нормативно-правового регулювання, у складі якої передбачити галузеві й внутрішні стандарти; організацію розвитку бухгалтерського обліку – оцінкою ефективності пропонуваніх напрямів і заходів; організацію технології облікового процесу – компетентностями облікового персоналу.

5. Уніфікація та стандартизація бухгалтерського обліку за відсутності стандарту, який регулює його організацію, негативно позначається на ефективності використання кадрового потенціалу, оскільки структура бухгалтерської служби залежить від особистісного рівня знань окремих посадових осіб (головного бухгалтера, фінансового директора, керівника підприємства). Розроблений стандарт дозволить вирішити основні питання, пов'язані з умовами вибору, обґрунтуванням, оцінкою ефективності, будовою бухгалтерської служби, забезпеченням її функціональності, раціонального розподілу обов'язків між працівниками, методів формування та передачі облікових даних каналами зв'язку. Процес стандартизації у дисертаційній роботі поглиблено розробкою положень облікової політики, які здійснюють вплив галузевої специфіки на організацію бухгалтерського обліку суб'єктів, що займаються переробкою сільськогосподарської сировини й співвідносяться з кластерною структурою їх взаємозв'язків. Акцентовано увагу на потребі врахування територіальної віддаленості структурних підрозділів-виробників сільськогосподарської продукції від місць її зберігання та збуту готової продукції.

6. Розвиток інформаційних технологій та поява нових можливостей їх використання для потреб організації бухгалтерського обліку створюють передумови удосконалення її форм. У дисертаційній роботі на базі критичної оцінки наявних технічних досягнень і розвитку новітніх технологій опрацювання інформації здійснено обґрунтування доцільності й розвинуто теоретичні основи і послідовність комбінованої форми організації бухгалтерського обліку. В якості додаткового компонента такої системи запропоновано використання віддаленої обробки даних з метою задоволення управлінських запитів в інформації складного аналітичного типу, зокрема розробки економіко-математичних моделей діяльності та оптимізаційних моделей витрат. Уведення нової складової організації бухгалтерського обліку убезпечить суб'єктів, що займаються переробкою сільськогосподарської сировини, від неефективних рішень. Проблему вартісного критерію запропоновано вирішувати через формулювання відповідного пункту в договорі з надання послуг віддаленого опрацювання даних. Для цього доцільно встановити норму співвідношення витрат на послугу та ефекту від її використання.

7. В інформаційній економіці змінюються вимоги до складової організації облікового процесу, пов'язаної з відображенням переробки сільськогосподарської продукції (обліку процесу виробництва). Об'єктивною є потреба удосконалення інформаційної бази прийняття оперативних управлінських рішень і забезпечення економічно обгрунтованої економії ресурсів. Так, у дисертаційній роботі здійснено теоретичне обгрунтування критеріїв вибору оптимального методу бухгалтерського обліку витрат, побудовано схеми відповідних організаційних структур бухгалтерського обліку та запропоновано алгоритми і блок-схеми вирішення традиційних та нових облікових завдань.

8. Наявність облікового підґрунтя для побудови альтернативних моделей діяльності є основною умовою мінімізації ризиків. Чинна система та організація бухгалтерського обліку не повною мірою відповідають таким запитам. У дисертації узагальнено підхід до деталізації бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності та сформовано організаційні засади, необхідні для його реалізації (розроблено форми документального забезпечення і графік руху інформації, адаптований до загального графіка документообігу). З метою поглиблення аналітичної та контрольної складової запропоновано здійснювати оцінку наявних ризиків, що спричиняють зростання обсягів витрат, і побудовано алгоритм такої оцінки.

9. Застосування економіко-математичного моделювання – один з найбільш актуальних напрямів оптимізації діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції. Реальною основою його здійснення є дані бухгалтерського обліку. Запропоновано нове вирішення проблеми формування адекватної інформаційної бази побудови оптимізаційних моделей та реалізацію завдання, яке передбачає використання графів у процесі бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності.

10. В умовах нестабільності функціонування суб'єктів господарювання, в тому числі тих, що займаються переробкою сільськогосподарської продукції, особливо загострюється проблема оперативного реагування та вирішення тактичних і стратегічних оптимізаційних завдань. У цьому контексті традиційний підхід до контрольної функції бухгалтерського обліку не відповідає сучасним вимогам. Крім забезпечення правильності, об'єктивності та достовірності бухгалтерського обліку (у тому числі для власників, вищих і контролюючих органів), ця функція повинна сприяти підвищенню ефективності діяльності загалом. Також безліч контрольних завдань суто технічного характеру в умовах автоматизації переходять до комп'ютерних систем. Обгрунтовано, що сутнісний зміст контрольної функції в цих умовах повинен трансформуватися до формальної (а за потреби і кількісної) оцінки корисності здійснення певної господарської операції. У цьому випадку справедливо використати той факт, що досвідчений бухгалтер чи будь-який інший обліковий працівник може самостійно визначати оптимальну черговість своїх контрольних дій та їх сукупність, а також пропонувати шляхи підвищення ефективності діяльності через оптимізацію конкретних господарських процесів і операцій, у тому числі тих, за які він несе відповідальність.

11. Одним із дієвих варіантів досягнення кращих результатів у питаннях отримання конкурентних переваг є використання трудового потенціалу. Доведено

зростання впливу наукових підходів в економіці на результативність діяльності в умовах інформаційної економіки. Носіями таких знань у сфері економіки є облікові працівники. У випадку, якщо на підприємстві працює фахівець з компетентностями, які ідентифікуються і можуть бути прирівняні до інтелектуального капіталу, оцінені й віднесені до складу нематеріальних активів й стати об'єктом обліку, та такий суб'єкт господарювання, безперечно, має конкурентну перевагу порівняно з іншими. В роботі обґрунтовано об'єктивну необхідність врахування результатів праці облікових працівників як об'єктів інтелектуального капіталу (оцінка, документальне забезпечення).

12. Посилення вимог до рівня професійності облікових працівників в умовах швидкого розвитку сучасних інформаційних технологій зумовлює потребу у використанні певної системи оцінки персоналу. Запропоновано два варіанти такої оцінки: стандартизований та індивідуальний. Перший передбачає сертифікацію бухгалтерів, а другий – встановлення професійної придатності. Сертифікацію пропонується організувати за посередництва спеціалізованих організацій, а встановлення професійної придатності може здійснюватися як на замовлення (за договорами з відповідними інституціями), так і на рівні суб'єкта господарювання. Обґрунтовано потребу розмежувати й уточнити рівні професійної відповідальності головного бухгалтера у внутрішній системі суб'єкта господарювання (в системі бухгалтерського обліку, для потреб управління).

13. Гармонізація бухгалтерського обліку в Україні відповідно до вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку й звітності в умовах євроінтеграції та всебічного розвитку світового партнерства вимагає дотримання структурованої логіки, яка базується на наукових обґрунтуваннях. Побудова керуючого алгоритму, в якому у логічній послідовності представлені етапи реалізації процесу гармонізації, дозволяє максимально синхронізувати зусилля і в найбільш оптимальному режимі досягти кінцевої мети гармонізації – сформувані уніфіковане інформаційне середовище, необхідне для ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

14. Поглиблене дослідження науково-практичного зарубіжного досвіду й законодавства стало основою для обґрунтування висновку, що сучасний розвиток бухгалтерського обліку на міжнародному рівні може бути підґрунтям для удосконалення його методологічних і організаційних засад в Україні. На цій підставі узагальнено позиції щодо структури та етапів комплексного підходу до організації бухгалтерського обліку в контексті вітчизняних реалій, визначено етапи реалізації такого підходу на практиці й здійснено їх формалізацію з використанням функціонального, коефіцієнтного, матричного та інших оптимізаційних методів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Рожелюк В. М. Інформаційний аспект облікової політики / В. М. Рожелюк, М. Т. Щирба // Сучасні проблеми розвитку системи обліку в Україні: колективна монографія. / за ред. док. екон. наук, проф. М. С. Пушкара. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – С. 236–254 (*особисто автору належить розробка*

методичних підходів щодо формування облікової політики переробних підприємств у ринковому середовищі, 0,5 друк. арк.).

2. Рожелюк В. М. Огляд існуючих видів обліку в контексті доцільності інтеграції облікової системи / В. М. Рожелюк // Бухгалтерський облік, контроль і аналіз: проблеми теорії та методології: колективна монографія / під заг. ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – К.: Рута, 2013. – С. 241-269 (*особисто автору належить обґрунтування існуючих видів обліку в контексті доцільності інтеграції облікової системи, 1,3 друк. арк.*)

3. Рожелюк В. М. Організація бухгалтерського обліку діяльності переробних підприємств: монографія / В. М. Рожелюк. – К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – 488 с. (*28 друк. арк.*).

Статті в наукових фахових виданнях

4. Рожелюк В. М. Організаційно-технологічні особливості молокопереробного виробництва та облік витрат / В. А. Дерій, В. М. Рожелюк // Економіка АПК. – 2000. – № 1. – С. 61–68 (*особистий внесок автора – розкрито проблеми впливу технологій переробки молока на організацію обліку витрат, 0,1 друк. арк.*).

5. Рожелюк В. М. Використання облікової інформації в управлінні підприємством ринкового середовища / В. М. Рожелюк // Наукові записки: збірник наукових праць кафедри економічного аналізу ТАНГ. Випуск 9. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – С. 45–46 (*0,3 друк. арк.*).

6. Рожелюк В. М. Напрями використання аналітичних аспектів системи «директ-костинг» / В. М. Рожелюк, Н. М. Хархут // Наукові записки: збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Випуск 11. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – С. 88–90 (*особистий внесок автора – розкрито методичні аспекти організації обліку витрат за системою «директ-костинг», 0,2 друк. арк.*).

7. Рожелюк В. М. Облікова інформація, як визначальний фактор фінансово-економічного аналізу власного капіталу / В. М. Рожелюк // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Випуск 12. – Тернопіль: Економічна думка, 2003. – С. 98–100 (*0,3 друк. арк.*).

8. Рожелюк В. М. Організаційні основи документування операцій та діловодства в підприємствах / В. М. Рожелюк // Економіка АПК. – 2005. – № 9. – С. 87–93 (*0,4 друк. арк.*).

9. Рожелюк В. М. Принципи формування інноваційно-інвестиційної політики підприємств / В. М. Рожелюк, В. З. Семанюк // Економічні науки: наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Випуск 12. Частина II. – Кіровоград: КНТУ, 2007. – С. 282–284 (*особистий внесок автора – висвітлено методику формування інвестиційно-інноваційної політики підприємств, 0,2 друк. арк.*).

10. Рожелюк В. М. Організація системи управління витратами на підприємстві / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук // Вісник Подільського державного аграрного технічного університету. Випуск 15. – Кам'янець-Подільський: ПДАТУ, 2007. – Т 3. – С. 526–535 (*особистий внесок автора – розкрито методику організації обліку витрат переробних підприємств, 0,3 друк. арк.*).

11. Рожелюк В. М. Роль та значення облікової служби в системі управління підприємства / В. М. Рожелюк // Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – Тернопіль: 2007. – С. 109–111 (0,4 друк. арк.).

12. Рожелюк В. М. Організація обліку в системі міжнародних стандартів фінансової звітності / В. М. Рожелюк // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 4. – С. 145–149 (0,4 друк. арк.).

13. Рожелюк В. М. Шляхи вирішення проблем формування облікової політики підприємства / В. М. Рожелюк, С. В. Питель / Інноваційна економіка. – 2009. – № 3 (13). – С. 79–83 (особистий внесок автора – визначено основні проблеми формування облікової політики підприємств в умовах ринку, 0,2 друк. арк.).

14. Рожелюк В. М. Міжнародний досвід формування облікової політики підприємства / В. М. Рожелюк // Інноваційна економіка. – 2009. – № 2 (12). – С. 123–127 (0,4 друк. арк.).

15. Рожелюк В. М. Стратегія формування собівартості продукції в інформаційній системі підприємств / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук // Вісник Подільського державного аграрного технічного університету. – 2009. – №17. Т. 2. – С. 274–278 (особистий внесок автора – розкрито організацію обліку формування собівартості продукції на переробних підприємствах, 0,2 друк. арк.).

16. Рожелюк В. М. Шляхи вдосконалення організації обліку з використанням сучасних інформаційних систем / В. М. Рожелюк // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 3. – С. 88-91(0,4 друк. арк.).

17. Рожелюк В. М. Організаційні принципи побудови аналітичної роботи на підприємстві / В. М. Рожелюк, Н. М. Хархут // Економічний аналіз. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу ТНЕУ. – 2010. – №5. – С. 154–156 (особистий внесок автора – розкрито організаційні етапи аналітичної роботи переробних підприємств, 0,3 друк. арк.).

18. Рожелюк В. М. Роль облікової служби в підвищенні ефективності діяльності підприємств різних форм власності / В. М. Рожелюк, Л. О. Желюк // Схід. Аналітично-інформаційний журнал спеціальний випуск. – 2011. – № 1 (108). – С. 67–70 (особистий внесок автора – визначено оптимальну структуру облікової служби на переробних підприємствах, 0,3 друк. арк.).

19. Рожелюк В. М. Стандартизація та гармонізація обліку в контексті міжнародних та національних стандартів / В. М. Рожелюк // Інноваційна економіка. – 2011. – № 4 (23). – С. 105–108 (0,4 друк. арк.).

20. Рожелюк В. М. Витрати й доходи за обліковою політикою підприємства: концептуальний аспект / В. М. Рожелюк, П. Я. Хомин // Вісник ЛКА. – 2011. – № 35. – С. 379-383 (особистий внесок автора – розкрито методу відображення доходів та витрат переробних підприємств в їх обліковій політиці, 0,2 друк. арк.).

21. Рожелюк В. М. Проблеми та перспективи впровадження всесвітніх стандартів обліку і звітності / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук // Сталий розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2011. – № 5 (8). – С. 181–187 (особистий внесок автора – визначено принципи стандартизації обліку та звітності у світовій економіці, 0,3 друк. арк.).

22. Рожелюк В. М. Організація побудови системи контролю переробних підприємств у ринковому середовищі / В. М. Рожелюк // Облік і фінанси АПК. – 2012. – №2 (56). – С. 64-68 (0,4 друк. арк.).

23. Рожелюк В. М. Ознаки класифікації витрат підприємства в умовах ринку / В. М. Рожелюк // Сталий розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012. – №2 (12). – С. 193–197 (0,4 друк. арк.).

24. Рожелюк В. М. Концептуальні основи обліково-аналітичного забезпечення системи менеджменту підприємства / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук // Сталий розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2013. – № 1 (18). – С. 270-274 (особистий внесок автора – обґрунтовано сутність обліково-аналітичного забезпечення менеджменту вітчизняних переробних підприємств, 0,3 друк. арк.).

25. Рожелюк В. М. Інвентаризація як визначальний метод організації обліку переробних підприємств аграрного сектору / В. М. Рожелюк, І. Я. Романків // Інноваційна економіка. – 2013. – №1 (39). – С. 183–186 (особистий внесок автора – визначено метод інвентаризації як основу організації обліку на підприємстві, 0,3 друк. арк.).

26. Рожелюк В. М. Заходи забезпечення захисту облікової інформації / В. М. Рожелюк // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації: Збірник наукових праць Національної академії статистики, обліку та аудиту. – 2013. – №2 (12). – С. 335–340 (0,5 друк. арк.).

27. Рожелюк В. Н. Актуальные проблемы формирования учетной информации для потребностей управления / В. Н. Рожелюк // **Бухгалтерский учет и анализ: Научно-практический журнал.** – 2013. – №11 (203). – С. 8–15 (0,5 друк. арк.).

28. Рожелюк В. Н. Проблемы процесса формирования учетной политики / В. Н. Рожелюк // **Международный бухгалтерский учет.** – 2013. – №46 (292). – С. 41-49 (0,5 друк. арк.).

29. Рожелюк В. М. Організація обліку витрат на переробку сільськогосподарської продукції / В. М. Рожелюк // **Облік і фінанси.** – 2014. – № 3 (65). – С. 71–76 (0,5 друк. арк.).

30. Рожелюк В. М. Нормативно-правове регулювання ведення бухгалтерського обліку як визначальний чинник його організації / В. М. Рожелюк // **Бізнес Інформ.** – 2014. – № 7. – С. 225–229 (0,5 друк. арк.).

31. Рожелюк В. М. Організація обліку як цілеспрямована діяльність власника підприємства / В. М. Рожелюк // **Інноваційна економіка.** – 2014. – № 3 (52). – С. 196–203 (0,8 друк. арк.).

32. Рожелюк В. М. Організація облікового забезпечення процесу переробки сільськогосподарської продукції / В. М. Рожелюк // **Наука й економіка: науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету.** – 2014. – № 3 (35). – С. 68-74 (0,7 друк. арк.).

33. Рожелюк В. М. Організація документообігу як основного інструмента забезпечення функціонування ефективної системи комунікації на переробному підприємстві / В. М. Рожелюк // Сталий розвиток економіки: Міжнародний науково-виробничий журнал. – 2014. – №2 (24). – С. 114–121 (0,5 друк. арк.).

34. Рожелюк В. М. Методичні аспекти побудови інтегрованої системи обліку виробничої діяльності переробних підприємств [Електронний ресурс] / В. М. Рожелюк // **Агросвіт: Науково-практичний журнал.** – 2014. – №15. – Режим доступу: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=1647&i=7> (0,8 друк. арк.).

35. Рожелюк В. М. Дослідження компетентності професії бухгалтера як фахівця управління бізнес процесами в переробній галузі агропромислового комплексу / В. М. Рожелюк // **Аналітично-інформаційний журнал «Схід». Серія: Економічні науки.** – 2015. – №5 (137). – С.81-86 (0,5 друк. арк.).

36. Рожелюк В. М. Моделювання процесу організації обліку переробних підприємств на основі інформаційно-процесного підходу / В. М. Рожелюк // **Облік і фінанси.** – 2015. – №3 (69). – С.49 – 54 (0,5 друк. арк.).

Тези доповідей на науково-практичних конференціях

37. Рожелюк В. М. Перспективи аграрної політики у сфері молокопродуктового підкомплексу України / В. М. Рожелюк: зб. наукових праць Міжрегіональної наук.-практ. конф. [«Реформування земельних відносин як процес відродження українського села»], 16-17 березня 2000 р.: тези доп. – Бучач, БІМА, 2000. – С. 87–88 (0,2 друк. арк.).

38. Рожелюк В. М. Перспективи економічної освіти в Україні / В. М. Рожелюк: зб. тез та текстів виступів на наук. Міжнар конф. [«Розвиток науки про бухгалтерський облік»], 23-24 листопада 2000 р.: тези доп. – Житомир: ЖІТІ, 2000. Част IV. – С. 242–243 (0,2 друк. арк.).

39. Рожелюк В. Н. Роль и место бухгалтерского учета в системе управления многоукладной аграрной экономикой / В. Н. Рожелюк: сб. материалов науч.-практ. конф. [«Счетоводство в начале на XXI-го столетие»], 17-18 мая 2001 г.: тезисы докл. – Ценов – Свищов: ДРУК, 2001. - Т.1 – С. 94–99 (0,4 друк. арк.).

40. Рожелюк В. М. Значимість облікової політики у підвищенні ефективності роботи переробних підприємств / В. М. Рожелюк: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. [«Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України: стан та перспективи»], 2003 р.: тези доп. – Київ, Інститут аграрної економіки, 2003. - Ч.1. – С.90–92 (0,4 друк. арк.).

41. Рожелюк В. М. Значимість облікової інформації в системі управління виробництвом / В. М. Рожелюк, Г. Б. Плюсквік: зб. матеріалів міжнародного семінару [«Нова економіка і вища освіта»], 16-17 січня 2003 р.: тези доп. – Донецьк: Донецький державний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, 2003. – Т.ІІ. – С.90–92 (*особистий внесок автора – визначено роль облікової інформації в системі управління підприємств з переробки сільськогосподарської продукції*, 0,2 друк. арк.).

42. Рожелюк В. М. Організація облікового процесу підприємств ринкової економіки / В.М. Рожелюк: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. [«Розвиток дорадництва в аграрній економіці»], 26-27 березня 2004 р.: тези доп. – Тернопіль: ТАНГ, 2004. – С.170-171 (0,2 друк. арк.).

43. Рожелюк В. М. Організаційні принципи бухгалтерського обліку / В. М. Рожелюк: зб. матеріалів наук.-практ. конф. [«Конкурентоспроможність

аграрного сектора економіки і механізм її підвищення»], 6 травня 2005 р.: тези доп. – Тернопіль: ТДЕУ, 2005. – С. 113–116 (0,4 друк. арк.).

44. Рожелюк В. М. Вдосконалення обліку відходів консервного виробництва / В. М. Рожелюк, Н. Я. Микитюк, Н. М. Підлужна: зб. матеріалів Всеукр наук.-практ. конференції [«Теоретико-методологічні та практичні аспекти розвитку економіки України»] 23 листопада 2006 р.: тези доп. – Чортків, 2006. – С. 208–209 (особистий внесок автора – визначено структуру витрат відходів консервного виробництва, 0,1 друк. арк.).

45. Рожелюк В. М. Документальне оформлення облікової політики / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук: зб. матеріалів Всеукр. наук. конф. [«Становлення облікової політики в Україні»], 18-19 травня 2007 р.: тези доп. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – С. 85–87 (особистий внесок автора – розкрито порядок формування наказу про облікову політику, 0,2 друк. арк.).

46. Рожелюк В. М. Принципи організації інформаційного забезпечення менеджменту підприємства / В. М. Рожелюк: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції [«Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України»] 21-22 листопада 2007 р.: тези доп. – Тернопіль: Економічна думка, – 2007. – С. 335–340 (0,4 друк. арк.).

47. Рожелюк В. М. Основні принципи моделювання інвестиційних проектів підприємств в ринкових умовах / В. М. Рожелюк, О. М. Кундеус: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції [«Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України»], 21-22 листопада 2007 р.: тези доп. – Тернопіль: Економічна думка. – 2007. – С. 340–344 (особистий внесок автора – визначено методи формування інвестиційних проектів, 0,2 друк. арк.).

48. Рожелюк В. М. Відновлення мотиваційної природи заробітної плати як передумова інтеграційних процесів в Україні / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук: зб. матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції [«Місце і роль бухгалтерської професії в сучасних інтеграційних процесах економіки»] 16-17 жовтня 2008 р.: тези доп. – Мукачево: ТНЕУ. – 2008. – С. 32–34 (особистий внесок автора – обґрунтовано роль мотивації працівників розміром заробітної плати, 0,1 друк. арк.).

49. Рожелюк В. М. Облікова інформація як елемент єдиного економічного інформаційного простору / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук: зб. матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції [«Теорія і практика ринкових перетворень: економічний та соціальний контекст»], 20-22 березня 2008 р.: тези доп. – Вінниця: ТНЕУ, 2008. – Т.IV. – С.45–48 (особистий внесок автора – розкрито сутність облікової інформації як складової економічного інформаційного простору, 0,2 друк. арк.).

50. Рожелюк В. М. Міжнародний досвід регулювання національних облікових систем / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук: зб. матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції [«Формування єдиного економічного простору Європи та завдання економічної науки»], 17-18 жовтня 2008 р.: тези доп. – Тернопіль: ТНЕУ, – 2008. – С. 165–167 (особистий внесок автора – висвітлено історичні аспекти міжнародного досвіду регулювання облікових систем, 0,2 друк. арк.).

51. Рожелюк В. Н. Принципы и концепции развития организации учета в Украине / В. Н. Рожелюк: сб. докладов VI Международной научно-практической конференции [«Стратегия и тактика развития производственно-хозяйственных систем»], 26-27 ноября 2009 г.: тезисы докл. – Гомель, 2009. – В.2. Ч.1.– С. 159-160 (0,2 друк. арк.).

52. Рожелюк В. М. Проблеми та перспективи розвитку системи виробничого обліку підприємств харчової галузі в трансформаційній економіці / В. М. Рожелюк: зб. матеріалів науково-практичної Інтернет-конференції [«Проблеми, напрями і механізми забезпечення сталого розвитку суб'єктів національної економіки»], 6-7 травня 2010 р.: тези доп. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – С. 125–128 (0,2 друк. арк.).

53. Рожелюк В. М. Проблеми узгодженості вітчизняної системи обліку з міжнародними стандартами фінансової звітності / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції [«Роль і місце бухгалтерського обліку, контролю й аналізу в розвитку економічної науки та практики»], 14 травня 2010 р.: тези доп. – Київ: КНЕУ, 2010. – С. 41–43 (особистий внесок автора – визначено основні проблеми відповідності вітчизняної облікової системи з МСФЗ, 0,2 друк. арк.).

54. Рожелюк В. М. Концептуальні основи організації внутрішнього контролю в ринкових умовах / В. М. Рожелюк: зб. матеріалів наук.-практ. конф. [«Система контролю в умовах глобалізації, закономірності та протиріччя»], 11 червня 2010 р.: тези доп. – Тернопіль: Економічна думка, 2010. – С. 166–169 (0,3 друк. арк.).

55. Рожелюк В. М. Облік, як система підготовки інформації для управління / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук: зб. матеріалів науково-практичної конференції [«Облік як інформаційна система а для економічної безпеки підприємств в конкурентному середовищі»], 25-26 листопада 2010 р., тези доп. – Тернопіль: Економічна думка, 2010. – С. 49–52 (особистий внесок автора – висвітлено роль обліку як інформаційної бази для прийняття ефективних управлінських рішень, 0,2 друк. арк.).

56. Рожелюк В. М. Концептуальні основи обґрунтування етапів організації системи обліку / В. М. Рожелюк: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції [«Інноваційний розвиток національної економіки»], 7-8 квітня 2011р.: тези доп. – Тернопіль: ТІАПВ–Крок, 2011. – С. 309–311 (0,3 друк. арк.).

57. Рожелюк В. М. Організація діловодства на підприємстві та принципи формування облікового архіву: контрольний аспект / В. М. Рожелюк: зб. статей до круглого столу [«Система контролю: проблеми та перспективи розвитку»], 3 червня 2011 р.: тези доп. Тернопіль: ТНЕУ, – 2011. – С. 43-46 (0,3 друк. арк.).

58. Рожелюк В. М. Роль бухгалтерської служби в системі управління підприємством ринкового типу / В. М. Рожелюк: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. [«Модернізація обліку, аналізу і контролю в галузях економіки України»], 27-28 жовтня 2011 р.: тези доп. – Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – С. 224-227 (0,3 друк. арк.).

59. Рожелюк В. М. Стандартизація обліку на підприємствах аграрного сектору в контексті МСФЗ / В. М. Рожелюк: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції [«Запровадження МСФЗ в Україні: проблеми та перспективи для аграрного сектору»], 25 листопада 2011 р.: тези доп. – Київ:ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2011. – С. 130-133 (0,3 друк. арк.).

60. Рожелюк В. М. Облікова політика як фундамент організації облікового процесу / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції [«Стратегічні напрями розвитку бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту»], 15 березня 2012 р.: тези доп. – Київ: КНЕУ, 2012. – С. 133-135 (*особистий внесок автора – розкрито роль облікової політики в організації облікового процесу, 0,2 друк. арк.*).

61. Рожелюк В. М. Організація вітчизняної облікової системи в контексті вимог сучасного стану ринкової економіки / В. М. Рожелюк: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції [«Актуальні проблеми розвитку економіки в умовах глобалізації»], 26-27 квітня 2012 р.: тези доп. – Чортків, 2012. – С.329-321 (*0,3 друк. арк.*).

62. Рожелюк В. М. Проблеми формування облікової політики підприємства / В. М. Рожелюк: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції [«Сучасні тенденції розвитку обліково-економічної науки»], 3-4 листопада 2013 р.: тези виступів – Київ: КНЕУ, 2013. – С. 80-82 (*0,3 друк. арк.*).

63. Рожелюк В. Н. Сущность понятия «организация бухгалтерского учета» / В. Н. Рожелюк, М. В. Гладий: сборник научных статей V Международной научно-практической конференции студентов, молодых ученых и преподавателей [«Современные проблемы методологии и организации бухгалтерского учета, экономического анализа и аудита в условиях перехода на МСФО и МСА»], 19 декабря, 2013 г.: – Ставрополь: СКФУ, 2013. – С. 462-468 (*особистий внесок автора – розкрито сутність облікової інформації як складової економічного інформаційного простору, 0,3 друк. арк.*).

64. Рожелюк В. М. Концепція бухгалтерського обліку та її елементи / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук: зб. матеріалів XI Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених [«Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації»], 13–14 лютого 2014 р.: тези доп. – Тернопіль: Вектор, 2015. – С. 312–314 (*особистий внесок автора – обґрунтовано елементи організації бухгалтерського обліку 0,1 друк. арк.*).

65. Рожелюк В. М. Роль бухгалтерської професії у забезпеченні ефективної системи менеджменту переробного підприємства / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук: зб. матеріалів XII Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених [«Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації»], 26–27 березня 2015 р.: тези доп. – Тернопіль: Вектор, 2015. – С. 299–301 (*особистий внесок автора – запропоновано основні критерії вибору бухгалтерської професії в ринковому середовищі діяльності переробних підприємств, 0,2 друк. арк.*).

66. Wiktorija Rosholjuk. Die rolle von berechnungsinformationen im managementsystem einer unternehmung in der marktwirtschaft / Wiktorija Rosholjuk, Pawlo Dentschuk: The international Scientific and Practical Congress of Economists and Lawyers, [«EVERETHING IN NAME OF SCIENSE»], january 30, 2015.: professional scientific publication – Zurich (Switzerland), 2015. – Vol–2. – P. 114–117(*особистий внесок автора – визначено роль системи обліку переробних підприємств у забезпеченні їх конкурентоздатності на ринку переробки сільськогосподарської продукції, 0,3 друк. арк.*).

67. Рожелюк В. М. Роль облікової політики як інструменту організації обліку переробних підприємств / В. М. Рожелюк: зб. матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. [«Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки»], 26 лютого 2015 р.: тези доп. – Київ: ННЦ «ІАЕ», 2015. – С. 327–329 (0,3 друк. арк.).

Статті в інших виданнях

68. Рожелюк В. М. Нормативний метод обліку витрат як складова система управління підприємством у ринкових умовах./ В. М. Рожелюк // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Економіка. – 2000. – №6. – С. 123–124 (0,4 друк. арк.).

69. Рожелюк В. М. Аналіз відхилень і бюджетний контроль підприємств суб'єктів ринкового середовища / В. М. Рожелюк, О. П. Завитій // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Економіка. – 2001. – №7. – С. 199–201 (особистий внесок автора – розкрито методичні прийоми аналізу відхилень при формуванні бюджетів переробних підприємств в умовах ринку, 0,3 друк. арк.).

70. Рожелюк В. М. Напрями формування інформації в підсистемах контролінгу та управлінського обліку / В. М. Рожелюк, П. Н. Денчук // Проблеми економіки України: Збірник наукових праць. – 2006. – №11. – С. 30–33 (особистий внесок автора – розкрито відмінність системи контролінгу від управлінського обліку, 0,3 друк. арк.).

71. Рожелюк В. М. Методика ведення управлінського обліку в акціонерних товариствах переробних галузей АПК / В. М. Рожелюк // Поступ в науку: Збірник наукових праць Бучацького інституту менеджменту і аудиту. – 2006. – С. 129–131 (0,3 друк. арк.).

72. Рожелюк В. М. Організація документування облікової інформації на підприємствах ринкового типу / В. М. Рожелюк // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Економіка. – 2007. – № 21. – С. 176–179 (0,3 друк. арк.).

73. Рожелюк В. М. Проблеми та перспективи організації управлінського обліку в Україні / В. М. Рожелюк // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Економіка. – 2008. – №22. – С. 157–162 (0,5 друк. арк.).

74. Рожелюк В. М. Організаційні аспекти системи внутрішнього контролю підприємств з переробки продукції сільського господарства / В. М. Рожелюк, С. В. Питель // Проблеми та перспективи розвитку контролінгу як науки: Збірник наукових праць. – 2015. – С. 48–52 (особистий внесок автора – визначено складові системи внутрішнього контролю на підприємствах з переробки сільськогосподарської продукції, 0,3 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Рожелюк В. М. Організація бухгалтерського обліку діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами

економічної діяльності). – Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Київ, 2016.

Удосконалено формулювання поняття «організація бухгалтерського обліку». Обґрунтовано доцільність проведення попередньої оцінки ефективності удосконалюючих організаційних заходів через використання узагальнених в обліковій політиці критеріїв. Доведено наявність базових основ використання бухгалтерської служби підприємства в ролі продуцента знань. Запропоновано уточнений перелік складових організації бухгалтерського обліку. Сформовано чотирирівневу модель нормативно-правового забезпечення організації обліку. Запропоновано проект Національного стандарту (положення) бухгалтерського обліку «Організація системи обліку суб'єкта діяльності» та форму додатка «Ефективність організації бухгалтерського обліку» до Наказу «Про облікову політику». Обґрунтовано базові засади організації інтегрованої (комбінованої) форми обліку для підприємств з переробки сільськогосподарської продукції. Розроблено теоретико-організаційні основи організації бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції на засадах теорії графів. Запропоновано перелік етапів здійснення гармонізації бухгалтерського обліку в Україні з міжнародними вимогами.

Ключові слова: інформаційна економіка, організація бухгалтерського обліку, удосконалення, нормативно-правове регулювання, облікова політика, переробка, виробництво, витрати, гармонізація.

АННОТАЦИЯ

Рожелюк В. М. Организация бухгалтерского учета деятельности предприятий по переработке сельскохозяйственной продукции. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Национальный научный центр «Институт аграрной экономики», Киев, 2016.

Исследовано влияние информационной экономики на организацию учета деятельности предприятий по переработке сельскохозяйственной продукции. Доказано, что знания, как атрибут информационного общества, в экономической плоскости способны активно влиять на все процессы, происходящие на предприятиях, в том числе накладывают отпечаток на учетную систему и ее организацию. Идентифицированы черты информационного общества и их влияние на организацию учета. Исследованы существенные характеристики и усовершенствована формулировка понятия «организация бухгалтерского учета», согласно которому обоснованы ключевые требования и основные ее составляющие элементы, в том числе новые. Обоснована целесообразность проведения предварительной оценки эффективности организационных мероприятий путем использования обобщенных в учетной политике критериев и развития теоретических основ защиты информационных данных, влияющих на конкурентную позицию субъекта, занимающегося переработкой сельскохозяйственной продукции на рынке. Доказано наличие базовых основ использования бухгалтерской службы

предприятия в роли производителя не только учетных данных, но и знаний, которые предложено использовать как дополнительный источник дохода.

На основе корреляционного анализа и оценки тесноты взаимосвязи между производством различных видов продукции и направлениями их потребления сформированы рекомендации по созданию более эффективной организации учета. Такая организация учета может формировать систему учетных данных внутреннего использования и информации внешнего характера с учетом кластеров. Продуцированные данные предложено использовать для разработки альтернативных моделей деятельности и обоснования стратегии развития предприятий, занимающихся переработкой сельскохозяйственной продукции.

Усовершенствован перечень составляющих организации бухгалтерского учета. С целью систематизации нормативно-правового обеспечения бухгалтерского учета сформирована его модель, которая включает четыре уровня его организации (международные стандарты учета и отчетности, национальные положения (стандарты) бухгалтерского учета, отраслевые (учетная политика перерабатывающих профессиональных отраслевых объединений) и внутренние (учетная политика перерабатывающего предприятия) стандарты.

Доказана потребность в разработке стандарта, регламентирующего формирование эффективной организации бухгалтерского учета. Предложен проект Национального стандарта (положения) бухгалтерского учета «Организация системы учета субъекта деятельности», состоящий из 4 разделов и содержащий необходимые регламентирующие положения, в том числе связанные с оценкой эффективности проектируемой системы и ее критериям. Согласно разработанным положениям стандарта, касающимся эффективности организации бухгалтерского учета, разработана форма приложения «Эффективность организации бухгалтерского учета» к Приказу «Об учетной политике».

Обоснованы базовые принципы организации интегрированной (комбинированной) формы учета для предприятий по переработке сельскохозяйственной продукции. Разработан подход к оценке исходных условий ее внедрения на основе предложенных критериев (целесообразности, качества, эффективности, соответствия управленческим запросам, технических возможностей и т.п.) и разработан управляющий алгоритм реализации мероприятий по ее внедрению. Благодаря позиционированию отраслевых особенностей и идентификации понятия «переработка», установлено возможности применения интегрированного подхода к организации учета производственного процесса. Обоснована необходимость развития концептуальных навыков учетных работников и их саморазвития в связи с позиционированием учета как целостной системы.

Усовершенствована классификация издержек производства и номенклатура калькуляционных статей предприятий по переработке сельскохозяйственной продукции. Детализированы организационно-методические вопросы, связанные с порядком отражения хозяйственных операций в системе счетов. Обоснован подход к количественной оценке целесообразности использования альтернативных методов учета затрат. Разработаны теоретико-организационные основы организации бухгалтерского учета расходов операционной деятельности предприятий,

занимающихся переработкой сельскохозяйственной продукции на основе теории графов.

Для рационализации использования рабочего времени учетных работников предложено минимизировать осуществление бухгалтерского контроля в местах с минимальным риском допущения ошибок и злоупотреблений. Выявление таких мест предлагается осуществлять на основе проведения оценки выявленных нарушений в бальном (max = 10 баллов) и денежном выражении (% (доля) в общей сумме понесенных потерь или начисленных штрафных санкций).

Развиты теоретические положения преобразования знаний учетных работников в фактор производства и исследованы теоретико-организационные и практические аспекты позиционирования их в качестве нематериальных активов. Разработан подход к системе оценки такого рода активов на основе предложенных критериев, определена форма юридического оформления прав собственности на бухгалтерские профессиональные знания (патент на способ, алгоритм и т.п.), полученные на конкретном предприятии и основы их использования внешними заказчиками. Установлен круг проблем, которые возникли в процессе гармонизации бухгалтерского учета в Украине с международными стандартами. Предложен перечень этапов гармонизации, обеспечивающий их избежание.

Ключевые слова: информационная экономика, организация бухгалтерского учета, совершенствование нормативно-правовое регулирование, учетная политика, переработка, производство, расходы, гармонизация.

ANNOTATION

Rozheliuk V.M. Organization of Accounting at Food-Processing Enterprises. – Manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Economic Sciences on specialty 08.00.09 – Accounting, Analysis and Audit (According to the Types of Economic Activities). – National Scientific Centre «Institute of Agrarian Economics», Kyiv, 2016.

The thesis deals with the comprehensive research of information economics impact upon accounting organization at food-processing enterprises. There was updated the notion “organization of accounting” due to which its key requirements and main constituents including new ones substantiated. The author proved the necessity of preliminary assessment of efficiency of organization measures by means of application of common accounting criteria and developed theoretical essentials for protection of accounting data that influence upon economic agent’s competitive position on the food-staff market as well as the necessity to use the accounting operations as a producer of both accounting data and knowledge being suggested to be used as extra source of revenues. There was proposed the updated list of the components for organization of accounting and 4-level model of accounting was formed. The author suggested the project of National Standard of Accounting “Organization of Accounting for Economic Agent” and Annex “Substantiation of Necessity of Alternative Approach to Accounting” to Order “About Accounting Policy”. There were also substantiated the essentials of integrated (combined) accounting for food-processing enterprises and the leading algorithm of its implementation was elaborated. The classification of production expenses was updated and the list of calculation entries for food-processing enterprises was specified.

The theoretical essentials of operation expenses accounting at food-processing enterprises were elaborated on the basis of graph theory. The author developed the theoretical basis for transformation of accountants' knowledge into production factor and investigated organizational and practical aspects of their positioning as intangible assets. There was identified a number of problems that appeared under the process of harmonization of domestic accounting with international standards and a list of stages to implement it was proposed.

Key words: information economics, organization of accounting, modernization, legal regulation, accounting policy, processing, production, expenses, harmonization.

Підписано до друку 09.02.2016 р. Формат 60×90/16. Папір офсетний.
Ум. друк арк. 1,9. Обл.-вид. арк. 1,9. Наклад 130 пр. Зам. 14.

Видання та друк – Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
03127, м. Київ-127, вул. Героїв Оборони, 10.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2065 від 18.01.2005 р.